

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

KATEDRA GEOGRAFIE

Adéla ROSENBERGOVÁ

MULTIKRITERIÁLNÍ PŘÍSTUP K HODNOCENÍ
KVALITY ŽIVOTA V TRUTNOVĚ

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Petr Šimáček, Ph.D.

Olomouc 2023

Bibliografický záznam

- Autor (osobní číslo):** Adéla Rosenbergová (R20356)
- Studijní program:** Geografie pro vzdělávání
- Název práce:** Multikriteriální přístup k hodnocení kvality života v Trutnově
- Title of thesis:** A multi-criteria approach to quality of life assessment in Trutnov
- Vedoucí práce:** Mgr. Petr Šimáček, Ph.D.
- Rozsah práce:** 55 stran, 1 vázaná příloha, 9 volných příloh
- Abstrakt:** Bakalářská práce se zabývá hodnocením kvality života v Trutnově a jeho městských částech z hlediska dostupnosti vybraných faktorů. Byla provedena analýza dostupnosti těchto indikátorů a také dotazníkové šetření, kterého se zúčastnili obyvatelé města v produktivním věku. Součástí práce je i teoretické pojetí kvality života a komplexní charakteristika města Trutnova.
- Klíčová slova:** kvalita života, dostupnost, analýza, dotazníkové šetření, Trutnov
- Abstract:** This bachelor thesis deals with the evaluation of the quality of life in Trutnov and its urban districts from the point of view of the availability of selected factors. An analysis of the availability of these indicators was carried out, as well as a questionnaire survey in which residents of the city of productive age participated. The thesis also includes a theoretical concept of quality of life and a comprehensive description of the city of Trutnov.
- Keywords:** quality of life, availability, analysis, questionnaire survey, Trutnov

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Petra Šimáčka, Ph.D. a veškeré použité zdroje jsem uvedla v seznamu použitých zdrojů.

V Olomouci dne 30. 4. 2023

.....

Podpis

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Petru Šimáčkovi, Ph.D. za cenné rady, ochotu, trpělivost a vedení mé bakalářské práce. Také děkuji všem respondentům za vyplnění dotazníku. V neposlední řadě chci poděkovat své rodině za podporu během celého studia.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Adéla ROSENBERGOVÁ
Osobní číslo: R20356
Studijní program: B0114A330002 Geografie pro vzdělávání
Téma práce: Multikriteriální přístup k hodnocení kvality života v Trutnově
Zadávající katedra: Katedra geografie

Zásady pro vypracování

Práce se bude zabývat hodnocením kvality života obyvateli města Trutnova. V teoretické části bude zpracována rešerše odborných zdrojů vztahujících se ke zkoumanému tématu v kontextu geografického přístupu k hodnocení kvality života a dále budou představeny vybrané dostupné statistické ukazatele, pomocí kterých lze kvalitu života hodnotit. V aplikační části kvalifikační práce budou v dostatečném územním detailu analyzovány hodnoty zvolených ukazatelů a na základě prostorové syntézy těchto ukazatelů bude zhodnocena celková kvalita života na území zkoumaného města. V závěru dojde k syntéze poznatků z dílčích částí práce a komparaci výsledků s obdobně laděnými studii.

Rozsah pracovní zprávy: 5 000 – 8 000 slov
Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam doporučené literatury:

Andráško, I. (2016): Kvalita života v městách: východiská, přístupy, poznatky. MU Brno.
Ira V. [ed.] (2008): Ľudia, geografické prostredie a kvalita života. Geographica Slovaca, 25, SAV Bratislava.
Ira V., Andráško I. (2007): Kvalita života z pohľadu humánnej geografie. Geografický časopis, 59, 159-179.
Kladivo P., Halás M. (2012): Quality of life in an urban environment: A typology of urban units of Olomouc. Quaestiones Geographicae, 31 (2), 49-60.
Pacione M. (1982) The use of objective and subjective measures of quality of life in human geography. Progress in Human Geography, 6, 495-514.
van Kamp I., Leidelmeijer K., Marsman G. & De Hollander A. (2003): Urban environmental quality and human wellbeing: Towards a conceptual framework and demarcation of concepts; a literature study. Landscape and Urban Planning, 65, 5-18.

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Petr Šimáček, Ph.D.
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: 30. března 2022
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2023

L.S.

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

prof. RNDr. Marián Halás, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 30. března 2022

Obsah

1. ÚVOD	9
2. CÍLE A METODIKA PRÁCE	11
2.1 Cíle práce.....	11
2.2 Metodika.....	11
3. ZÁKLADNÍ POJEM – KVALITA ŽIVOTA	13
3.1 Počátky výzkumu	14
3.2 Měření kvality života a její ukazatele	15
4. CHARAKTERISTIKA MĚSTA TRUTNOVA.....	17
4.1 Stručná historie města	17
4.2 Fyzickogeografická charakteristika města	18
4.2.1 Geomorfologické členění	18
4.2.2 Horninové prostředí a půdní typy.....	19
4.2.3 Zástavba, vegetace, záplavová území	20
4.2.4 Klima.....	21
4.3 Socio-ekonomická charakteristika města	22
4.3.1 Správní členění a struktura obyvatelstva.....	22
4.3.2 Hospodářství.....	27
5. ANALÝZA PROSTOROVÉ DISTRIBUCE VYBRANÝCH ZAŘÍZENÍ A VYBAVENOSTI	28
5.1 Prostorová distribuce vzdělávacích zařízení	29
5.1.1 Mateřské školy	29
5.1.2 Základní školy	29
5.1.3 Střední školy.....	29
5.1.4 Jiná vzdělávací zařízení.....	30
5.2 Prostorová distribuce zdravotnických zařízení	30
5.3 Prostorová distribuce sportovních a kulturních zařízení	31

5.4	Prostorová distribuce sociálních služeb	31
5.5	Prostorová distribuce zeleně.....	32
5.6	Prostorová distribuce administrativních zařízení	33
5.7	Prostorová distribuce obchodů s potravinami	33
5.8	Prostorová distribuce nádraží a zastávek MHD a dálkových spojů	33
5.9	Prostorová distribuce restaurací, barů a dalších gastronomických zařízení.....	34
6.	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	35
6.1	Rozbor získaného vzorku obyvatel	35
6.2	Vyhodnocení dotazníkového průzkumu.....	37
6.2.1	Vyhodnocení důležitosti vybraných kritérií	37
6.2.2	Hodnocení kvality života v místních částech Trutnova	42
6.2.3	Hodnocení kvality života v Trutnově.....	44
7.	ZÁVĚR.....	45
8.	SUMMARY	48
9.	POUŽITÉ ZDROJE	50
10.	SEZNAM PŘÍLOH	52

1. ÚVOD

Problematice kvality života se v poslední době věnuje mnoho odborníků napříč velkým množstvím vědních disciplín, například v oblasti psychologie, zdravotnictví či geografie, přičemž na ni každá věda nahlíží z jiného úhlu a pro zhodnocení kvality života používá odlišné identifikátory. Z toho důvodu nelze pojem kvalita života jednoznačně definovat, avšak velká část lidí si dokáže představit a porozumět tomu, co je tímto pojmem obecně myšleno. Díky výzkumům kvality života v regionech, týkajících se například měst či jiných menších nebo větších prostorových celků, lze zjistit případné nedostatky a potřeby v různých oblastech ovlivňujících kvalitu života místních obyvatel. Ze subjektivního hodnocení několika faktorů občany města vychází také hodnocení kvality života v Trutnově, kterému se věnuje tato práce.

Výzkum probíhal ve městě Trutnov se zaměřením na jeho městské části, které měly dle SLDB 2021 minimálně 550 obyvatel. Toto kritérium bylo zvoleno s ohledem na dostupnost dat a respondentů. Těmito částmi jsou: Dolní Předměstí, Dolní Staré Město, Horní Předměstí, Horní Staré Město, Kryblice, Poříčí, Střední Předměstí a Vnitřní Město. Městské části s nižším počtem obyvatel jsou buď na okraji města, nejsou s městem propojeny soustavnou zástavbou nebo velkou část zástavby tvoří plocha patřící firmám a nákupním centrům a není zde tím pádem mnoho obyvatel.

Výběr kritérií pro hodnocení kvality života byl inspirován příspěvkem Ivana Andráška v knize *Změny regionálních struktur České republiky a Slovenské republiky* (Kallabová, Smolová, Ira 2008), kde se v kapitole *Hlavné komponenty spokojnosti s kvalitou životných podmienok v mestských štvrtiach Bratislavy* věnoval identifikaci a interpretaci hlavních komponentů spokojnosti s kvalitou života obyvatel Bratislavy a přezkoumání významu těchto komponentů pro měření celkové spokojnosti obyvatel s místem bydliště. Další prací, kde byla zmiňována dostupnost různých aspektů a byla tak inspirací pro můj výzkum, je disertační práce Petra Kládiva – *Prostorová diferenciace kvality života obyvatel města Olomouce* (2011). Na základě těchto prací jsem se s ohledem na dostupnost veřejných dat a jejich měřitelnost, rozhodla zaměřit na zhodnocení dostupnosti různých druhů zařízení a vybavenosti, které jsem určila po domluvě s vedoucím mé práce.

K napsání této bakalářské práce mě vedly diskuse a rozhovory trutnovských obyvatel, jichž jsem byla svědkem nebo jsem je četla na sociálních sítích. Obyvatelé města často vyjadřovali svou nespokojenost se strukturou města a s ní spojenou dostupností různých zařízení. Trutnov je však město, které je strukturně poměrně bohaté a ve své práci bych ráda zjistila, na jaké úrovni je kvalita života z hlediska dostupnosti zařízení a vybavenosti v jednotlivých částech obce i v Trutnově jako celku.

2. CÍLE A METODIKA PRÁCE

2.1 Cíle práce

Cílem této bakalářské práce je analýza kvality života v Trutnově a ve vybraných městských částech, jejich vzájemné porovnání a vyhodnocení nejpříznivější lokality pro život. Součástí naplnění tohoto hlavního cíle bude také vypracování dílčích cílů:

- Provedení teoretické analýzy kvality života
- Analýza fyzicko-geografických a socioekonomických podmínek města
- Analýza dostupnosti vybraných zařízení a vybavenosti pro hodnocení kvality života v konkrétních městských částech a městě jako celku
- Dotazníkové šetření mezi obyvateli města za účelem zjištění jejich subjektivních názorů týkajících se dostupnosti vybraných kritérií

Výsledky následně budou interpretovány jak z objektivního hlediska, tak z hlediska subjektivního hodnocení dotazovaných respondentů. Vzhledem k obsáhlosti pojmu *kvalita života* není ambicí bakalářské práce pojmout toto téma komplexně. Proto je tato práce soustředěna zejména na dostupnost vybraných zařízení a vybavenosti.

2.2 Metodika

V teoretické části byla zpracována stručná analýza pojmu kvalita života, počátku jejího výzkumu, přístupů k jejím ukazatelům a způsobům měření z geografického hlediska. Zdroji informací bylo několik prací, zejména českých a slovenských autorů.

V další části byla pozornost věnována obecné charakteristice města Trutnova. Kapitola se věnuje stručné historii města a také jeho fyzickogeografické a socio-ekonomické charakteristice. Informace byly získávány z webových stránek města, statistických dokumentů Českého statistického úřadu a dalších mapových zdrojů či prací věnujícím se fyzické geografii na území ČR.

V analytické části kvalifikační práce došlo k analýze vybraných indikátorů kvality života na území vybraných částí města Trutnova a byly vytvořeny mapy v programu QGIS 3.30.1, znázorňující tyto ukazatele na území města.

Praktická část zahrnuje online dotazníkové šetření mezi obyvateli města Trutnova, ve kterém respondenti vyjadřují své názory týkající se dostupnosti vybraných aspektů pro hodnocení kvality života. Výsledky tohoto průzkumu byly následně interpretovány a pomocí metody vážení byly zjištěny hodnoty úrovně kvality života v jednotlivých částech Trutnova i města jako celku. Konkrétní postupy výpočtů kvality života jsou uvedeny v podkapitole 6.2.2 Hodnocení kvality života v místních částech Trutnova.

V závěru práce byla provedena syntéza poznatků z jednotlivých částí práce a došlo ke komparaci výsledků s obdobně laděnými studii.

Pro psaní práce byl využit program Word a tabulky a grafy byly vytvořeny v programu Excel, tyto programy jsou součástí balíčku Microsoft 365. Dotazník byl vytvořen pomocí Google forms.

3. ZÁKLADNÍ POJEM – KVALITA ŽIVOTA

Kvalita života je nejednoznačně definovaný multidimenzionální pojem, který je označován zkratkou QOL, vycházející z anglického termínu Quality of life. Problematice kvality života se věnují odborníci z mnoha různých vědních odvětví, jako jsou například psychologie, sociologie, ekonomie, zdravotnické vědy, ekologie, filozofie ale i geografie. Tyto disciplíny se navzájem ovlivňují a spolupracují k dosažení lepší kvality života jednotlivců a společnosti jako celku. Kvalita života je ovlivňována mnohými aspekty, které jsou v každé vědní disciplíně velmi různorodé. Na základě definování těchto aspektů a následného průzkumu lze pak vyhodnotit závěry a identifikovat oblasti, ve kterých je třeba zlepšit podmínky pro zvýšení kvality života.

Zájem o kvalitu života je charakteristický pro současnou moderní společnost. Kvalita také není atributem obsaženým přímo v prostředí, ale je výsledkem interakce mezi charakteristikami prostředí a osobními charakteristikami jedince. Většina prací různých autorů se vztahuje buď k podmínkám prostředí, ve kterých lidé žijí nebo k určitým rysům lidí samotných (Pacione 2003).

Předpokládaný dopad různých studií kvality života hraje roli v tom, jak společnost přijme změny týkající se změn a plánů na daném území (van Kamp I., Leidelmeijer K., Marsman G. & De Hollander A., 2003).

Pacione (1982) tvrdí, že význam pojmu kvalita života se liší podle kontextu. Většinou se používá ve spojitosti s vybranými indikátory životních podmínek, prostředí (znečištění vody a ovzduší, kvalita bydlení) nebo nějakým populačním atributem jako je například zdraví či vzdělání.

Na kvalitu života je třeba nahlížet i z geografického hlediska. Studie se liší podle toho, jak velké oblasti je pozornost věnována, od sousedství přes město až po celý stát. Obecné vyjádření prostředí je vždy vyhrazeno geografickým územím. Zatímco subjektivní životní prostředí se u každého člověka liší a je ovlivňováno životním stylem a pohyblivostí (van Kamp I., Leidelmeijer K., Marsman G. & De Hollander A., 2003)

3.1 Počátky výzkumu

Zájem o kvalitu života započal již v daleké minulosti. Je uváděno, že koncepce kvality života se objevovala už v římské a řecké mytologii, kde je spojována s osobnostmi Asclepia a Aesculapa (Vaňurová, Mühlpachr, 2005)

Na vymezení časového období, kdy započaly výzkumy kvality života existují dva základní typy názorů. První skupina zasazuje počátky výzkumu do 30. let 20. století, a to na základě publikace *Recent Social Trends in the United States*, která byla vydána v roce 1933 chicagským sociologem Williamem Ogburnem pro Komisi prezidenta Hoovera pro sociální trendy. Zastánci tohoto názoru jsou například Wish (1986), Sharpe (2000) nebo Massam (2002). Druhá skupina zastává názor, že začátky výzkumu QOL sahají do 60. let 20. století a přisuzuje je rozvoji tzv. hnutí sociálních indikátorů (Johnston et al. 1994, Bowling a Brazier 1995), přičemž v tomto období výrazně vzrostl zájem o kvalitu života (Ira, Andráško 2007).

Od 90. let 20. století a počátku 21. století vnímají někteří odborníci nedostatečně zdůrazňované sociálně-ekonomické aspekty udržitelného rozvoje. To mělo společně s dalšími aspekty vliv na vznik nové studie DETR 2000, která vznikla v roce 2000 a předmětem zájmu byly regionální aspekty kvality života. Mezi sledované oblasti byla zařazena témata jako ekonomický produkt, zaměstnanost, vzdělání, zdraví, kriminalita, klimatická změna a mnoho dalších (Ira, Andráško 2007).

Hancock (2000) ve své práci zformuloval hlavní důvody obnoveného zájmu o kvalitu života. Zjistil, že rozvoj nemusí znamenat pouze rozvoj ekonomický, ale i sociální a humánní. Zvyšuje se také zájem o obyvatelnost měst, který se projevuje vysokým počtem studií, které porovnávají kvalitu života ve městech. Tento zájem mohla probudit snaha o pochopení dopadů urbanizace a suburbanizace na kvalitu života jednotlivce i společnosti. Je také třeba zmínit, že důležitý význam nemá délka života, ale jeho kvalita (Ira, Andráško 2007).

Okruh problémů, na které se kvalita života soustředí se neustále rozšiřuje a hledají se východiska, která by mohla vést ze současného neuspokojivého stavu (Ira, Andráško 2007).

3.2 Měření kvality života a její ukazatele

Problematika měření kvality života je spojována především s odbornou a vědeckou činností, ale je propojená i s laickým pohledem, jelikož výsledky měření kvality života často zajímají i širokou veřejnost (Andráško, 2016).

Prvním krokem při zkoumání QOL je určení vhodných indikátorů. Pacione (1982) určil klíčové oblasti ovlivňující kvalitu života. Mezi ně patří environmentální, sociální, kulturní, ekonomická a institucionální sféra a následně má přijít na řadu výběr vhodných charakteristik. Výběr indikátorů závisí na oblastech výzkumu a je třeba dbát na to, aby soubor vybraných indikátorů byl dostatečně široký a zahrnul všechny nejdůležitější oblasti lidského života (Pacione 2003). Indikátory mohou být subjektivní a umožňují nahlédnout na úroveň spokojenosti člověka a zjistit, co lidé považují za důležité. Propojují jedince s jejich prostředím. Naopak objektivní ukazatele jsou nezbytné pro charakteristiky prostředí, které je složité hodnotit a umožňují ověření subjektivních faktorů (van Kamp I., Leidelmeijer K., Marsman G. & De Hollander A., 2003).

První a v současnosti nejvíce uplatňovaný přístup měření můžeme označit jako *souhrnné indexy*. Při tomto postupu je třeba brát ohled na to, že kvalita života je formována množstvím součástí, domén a dimenzí, které dokážeme identifikovat či případně odvodit, které z nich mají na kvalitu života jedince i společnosti největší vliv. Proces tvoření souhrnných indexů je založen na tom, že zvolené oblasti kvality života nejprve ohodnotíme (kvantifikujeme) a následně získané hodnoty „sčítáme“¹ s cílem získat výsledek, který by souhrnně vyjadřoval úroveň kvality života či skupiny lidí (Andráško, 2016).

Chceme-li kvantitativně vyjádřit zvolené oblasti kvality života, využívají se v rámci běžně aplikovaných postupů *indikátory/ukazatele*. Jednotlivé práce se od sebe liší v množství indikátorů, protože jedna dimenze života může být vyjádřena jedním či více indikátory. Počet a způsob definování ukazatelů je omezen. Omezení *shora* znamená, že jsou použité indikátory vybrány na základě přesvědčení výzkumníka o nejlepším možném způsobu vyjádření předmětu zkoumání, které vychází z předešlých teoretických a praktických znalostí a zkušeností. Pokud má průzkumník představu o tom, co by chtěl měřit, ale nemá k dispozici nezbytná data nebo by jejich použití bylo považováno za neetické, jedná se o omezení *zdola* (Andráško, 2016).

¹ Uvozovky naznačují, že konkrétní postupy a metody seskupování hodnot a výpočtu úrovně výsledného indexu se často liší

S indikátory a indexy kvality života je provázána také metoda *vážení*, která pracuje s tím, že některé faktory ovlivňují kvalitu života méně a některé naopak více. Na základě toho, jak je vliv velký, jsou pak indikátorům přiřazeny příslušné váhy, jejichž účelem je buď podpořit či oslabit vliv hodnoty indikátoru na výslednou úroveň indexu (Andráško, 2016).

Ve spojitosti s kvalitou života jsou sledovány také vybrané ukazatele demografické povahy, které mohou mít s úrovní QOL souvislost, ale mohou sloužit také pouze jako základní či doplňující informace odkazující na charakter a vývoj populace ve sledované oblasti. Mezi základní demografické indikátory můžeme řadit střední délku života, celkový přírůstek/úbytek obyvatel, úroveň vzdělání, migrační saldo, potratovost a mnoho dalších. Další skupina demografických indikátorů definuje charakter populace a její vývoj. Bavíme se například o dlouhodobém vývoji obyvatelstva, sňatečnost/rozvodovost apod. Tato data mohou společně se sociologickou analýzou posloužit pro charakteristiku typických rezidentů dané oblasti. Poslední kategorie demografických znaků se řídí vztahem člověk – prostředí. Jsou to faktory subjektivní, například míra spokojenosti s různými oblastmi života nebo vnímání životních podmínek (Ira, 2008).

4. CHARAKTERISTIKA MĚSTA TRUTNOVA

Město Trutnov se nachází na severovýchodě Čech, leží v podhůří Krkonoš na řece Úpě, která protéká napříč celým městem a je situováno v Královéhradeckém kraji. Jedná se obec s rozšířenou působností, která spravuje celkem 31 obcí a sama má 21 místních částí. Katastrální výměra města činí cca 10 333ha a počet obyvatel k 31. 12. 2021 je 29 430 (ČSÚ, 2023). Okres Trutnov sousedí s okresy Náchod, Hradec Králové a Jičín na území Královéhradeckého kraje a s okresem Semily v Libereckém kraji. Severní část okresu tvoří hranici s Polskem.

4.1 Stručná historie města

První písemné doklady o Trutnově pocházejí z roku 1260, a to z listiny Idíka z Úpy z rodu Švábeniců. Je zde zmiňován špitál v Idíkově nově založeném městě Úpě, což byl původní název současného Trutnova. Kolem roku 1301 byla celá oblast včetně Trutnova odkoupena od Švábeniců Václavem II. Od té doby byl Trutnov předmětem mnohých zástav a až v roce 1392 se opět dostává pod přímou správu panovníka Václava IV. Od roku 1400 byl Trutnov považován za jedno z královských věnných měst, jelikož ho král věnoval své manželce Žofii. V této době se Trutnov potýká s ekonomickou a společenskou krizí a také zde působí kazatel a básník Johlín z Vodňan, jeden z předchůdců Jana Husa. V roce 1421 bylo město dobyto husity a obyvatelé byli jejich spojenci až do bitvy u Lipan (1434), kde padli (Historie města, <https://www.trutnov.cz>). Z roku 1505 pochází první zmínka o založení papírny, která je jedna z nejstarších v Česku a ve sklepení hradu byla roku 1517 objevena výrobní falešných mincí (Trutnov ve staletích – střípky z historie, <https://www.ictrutnov.cz>). Od roku 1535 bojovala za trutnovská práva královna Anna Jagellonská a roku 1544 převzala trutnovské panství a dala ve městě vzniknout novým právům a rozsáhlé samosprávě. Trutnov byl opět několikrát zastaven, přesto v této době významně ekonomicky vzrůstá, je zde vydlážděno náměstí a zřízen vodovod, v roce 1549 byl postaven městský pivovar a od roku 1580 přebralo město pod svou správu městský špitál a další majetky (Historie města, <https://www.trutnov.cz>).

Roku 1654 se zde narodil kartograf a cestovatel Samuel Fritz. Rozvoj města v 17. století narušila třicetiletá válka, město bylo dobyto Švédy, kteří ho zničili a navíc propukl mor. Během 18. století Trutnov dvakrát navštívil císař Josef II., který má nyní na Krakonošově náměstí svou

sochu a také byla postavena první pošta. Za velkým rozmachem města v 19. století stojí Johann Faltis a jeho založení první přádelny. Následně však došlo k nešťastným událostem: obrovská část města vyhořela, roku 1866 zde proběhla bitva prusko-rakouské války a ke konci století čelilo město ničivé povodni. Z 20. století se dochovala poblíž města dělostřelecká tvrz Stachelberg, která nás měla chránit před německými vojsky a také pamětní cedule na koncentrační tábor v Libči, který se zde nacházel. V trutnovském pivovaru také pracoval Václav Havel a toto období života bylo motivem pro jeho dílo Audience (Trutnov ve staletích – střípky z historie, <https://www.ictrutnov.cz>).

Tyto historické události měly vliv na to, jak se město Trutnov rozvinulo a na jaké úrovni nyní je. Například výše zmíněný vznik přádelny byl příčinou pro přestěhování obyvatel z okolních vesnic do města, kvůli pracovním příležitostem. Pro některé obyvatele může být také důležitá estetická funkce historických staveb, které se nachází po celém městě, nejvíce však na Krakonošově náměstí a v jeho okolí.

4.2 Fyzickogeografická charakteristika města

4.2.1 Geomorfologické členění

Trutnov se rozprostírá na území Trutnovské pahorkatiny a mírně hraničí s Mladobuckou vrchovinou. Obě tyto oblasti jsou součástí Krkonošské podsoustavy. Celé město obklopují hlavně erozně-denudační svahy se sklonem 5-15°, mnohem méně jsou pak zastoupeny erozně-denudační svahy se sklonem nad 15°. Takové svahy se vlivem denudace zmenšily, zarovnalily, snížily svou nadmořskou výšku a došlo k obnažení pevné podložní horniny. Tímto vlivem taktéž vznikly strukturně-denudační hřbety, které také lemují spíše východní části Trutnova. V blízkém okolí města lze také pozorovat drobné rokle či strže a čelní svahy kuesty. Všechny tyto jevy vznikly v období třetihor až čtvrtohor. Východní část údolí řeky Úpy lemují izolované skály a skalní hradby, které taktéž vznikly v období čtvrtohor. Trutnov také obklopuje zejména v jižní části řada okrouhlíků, což jsou skalnatá vyvýšená jádra opuštěných meandrů. Okrouhlíky už jsou starší a vznikly zde během třetihor. Naopak nejmladšími útvary, které zde vznikly, jsou údolní nivy, které se táhnou výhradně nejbližším údolím řeky Úpy, tyto nivy pak

vznikly v období holocénu, což je nejmladší geologické období, které bylo součástí čtvrtohor (Kolejka, Mackovčín, Pálenský, 2009).

Obecně Trutnovskou pahorkatinu označujeme jako okrsek nacházející se ve východní části Podkrkonošské pahorkatiny. Trutnovská pahorkatina má rozlohu přibližně 196 km² a je tvořena zejména permskými pískovci, slepenci, prachovci, jílovci a aleuropelity většinou červeného zbarvení. Pro tuto oblast je typický erozně-denudační terén, strukturně-denudační hřbety a středně zahloubená údolí v povodí řek Úpy a Labe. Nejvyšším bodem jsou Čížkovy kameny (631,6 m), které jsou definovány jako cizorodý reliéf na vyzdvižené kře cenomanských pískovců nesouměrné svědecké plošiny (Demek, Mackovčín, 2006).

Geomorfologický vývoj ovlivňuje umístění města v údolí řeky Úpy, které je obklopeno kopci a pahorky. V některých částech tak nelze rozšiřovat zástavbu města do šířky, zejména tam, kde jsou příkré svahy.

4.2.2 Horninové prostředí a půdní typy

Podloží Trutnova a okolí tvoří různé typy hornin. Nejrozšířenějšími horninami této oblasti jsou červenohnědé pískovce, které jsou ve svrchní části vápnité, arkózovité pískovce, dále pak slepence a hrubozrnné pískovce. Tyto horninové podklady jsou nejstarší a vznikly v prvohorách v období permu. Mladší horniny pak vznikaly ve čtvrtohorách a jsou hojně zastoupené v okolí řeky Úpy. Jedná se zejména o nivní a fluviální sedimenty, písky a štěrky. Hojně zastoupeny jsou také kamenité až hlinito-kamenité sedimenty. Tyto druhy horninových podloží vznikaly během čtvrtohor (Geovědní mapy 1:50 000, <https://mapy.geology.cz/geocr50>).

Podél vodních toků je území tvořeno zejména pseudoglejovou půdou, která vzniká v oblastech kde se periodicky převlhčuje a vysušuje půdní profil. Dále jsou okolí toků tvořena nivními půdami. Největší oblast Trutnova tvoří hnědé půdy, které lemují celé město, trochu méně jsou pak zastoupeny hnědé půdy na píscích a štěrcích. Ojediněle zde můžeme také pozorovat hnědé půdy kyselé až silně kyselé. Na severu města se také vyskytují i hnědé půdy podzolované (Půdní mapa 1:50 000, <https://mapy.geology.cz/pudy>).

Horninové prostředí a půdní typy ve městě a jeho okolí ovlivňují zemědělství a úrodu, ať už velkých zemědělců či zahrádkářů.

4.2.3 Zástavba, vegetace, záplavová území

V současné době je Trutnov tvořen nesouvislou městskou zástavbou a průmyslovými a obchodními areály a nejbližší okolí města tvoří zejména louky a pastviny, nezavlažovaná orná půda, dále pak jehličnaté a smíšené lesy, nejméně jsou zastoupeny zemědělské oblasti s přirozenou vegetací (CLC 2018, 2019).

Více jak polovinu území města tvoří nezemědělská půda, z toho největší část zaujímají lesní pozemky. Nejméně je zde vodních a zastavěných ploch. Hodnoty rozdělení pozemků jsou znázorněny v tabulce č. 1.

Tab. 1: Druhy pozemků na území města k 31. 12. 2022

	hektary (ha)	procenta (%)
Celková výměra	10 333	100
Zemědělská půda	4 667	45
Orná půda	2 245	22
Zahrada	323	3
Trvalý travní porost	2 100	20
Nezemědělská půda	5 665	55
Lesní pozemek	4 054	39
Vodní plocha	112	1
Zastavěná plocha a nádvoří	233	2
Ostatní plocha	1 267	12

Zdroj: ČSÚ 2023, vlastní zpracování

V současné době je Trutnovsko tvořeno květnatými a acidofilními bučinami, dále jsou zde lehce zastoupeny suťové lesy a hercynské dubohabřiny. Určitou část území pokrývají také údolní jasanovo-olšové luhy, mezofilní ovsíkové louky či vlhká tužebníková lada (Chytrý, 2010) V okolí města nalezneme smrkobukové a bukosmrkové lesy (Kolejka, Mackovčín, Pálenský, 2009).

Na území Trutnova se nerozléhají příliš velká záplavová území. Nejohroženější by v případě povodní byla městská část Dolní Staré Město a Poříčí (Záplavová území, 2022). Zbytek města by nebyl příliš ohrožen z toho důvodu, že se jedná o velmi členitou oblast a velká část území se nachází na kopcích, ale také má řeka Úpa v potenciálně nejohroženějších

oblastech vyhloubené koryto tak, aby nedošlo k rozliti řeky mimo něj i v období jarního tání sněhů, které s sebou z Krkonoš přináší obrovské masy vody.

Zástavba a druhy pozemků ovlivňují obyvatele a kvalitu jejich života například z hlediska možnosti trávit čas v přírodě, dostupnosti stavebních parcel či přístupu k vodním plochám.

4.2.4 Klima

Nejvýznamnějším faktorem, který ovlivňuje místní klima je jednoznačně reliéf, který je velmi rozmanitý z toho důvodu, že se jedná o oblast Krkonoš a Podkrkonoší. Lze tedy pozorovat klimatické rozdíly mezi vrcholy a údolními. Pro tuto oblast jsou také typická údolní proudění – anabatické a katabatické. Anabatické proudění způsobuje vzestupný pohyb teplého vzduchu podél ukloněného reliéfu. Katabatické proudění nastává v nočních hodinách a dochází k sestupnému klouzavému pohybu z hor do údolí. V případě, že nedochází k inverzi, je možné pozorovat vliv vertikálního teplotního gradientu, který popisuje obecně platný jev, že s rostoucí nadmořskou výškou klesá teplota.

Dle Quittovy klasifikace klimatických oblastí (1971) spadá Trutnov mezi mírně teplé oblasti, které na území ČR převažují, konkrétně řadíme trutnovsko do podoblasti MT2. Jaro je krátké a mírné, léto je krátké, mírné až mírně chladné, mírně vlhké, podzim je krátký a mírný, zima je mírná, normálně dlouhá, suchá s normálním trváním sněhové pokrývky. Kompletní charakteristika je shrnuta v tabulce č. 2.

Klima má také vliv na kvalitu života obyvatel města. Srážky, slunečné dny i teploty ovlivňují psychiku velkého množství lidí. Mimo to ovlivňuje obyvatele také globální změna klimatu, vysoké teploty a extrémní projevy počasí. Trutnovsko v posledních letech nejvíce zasáhly silné vichřice v letních měsících.

Tab. 2: Charakteristika trutnovského klimatu

Počet letních dní	20-30	Prům. počet dní se srážkami	
Počet dní s prům. teplotou 10°C a více	140-160	1 mm a více	120-130
Počet mrazových dní	110-130	Suma srážek ve vegetačním období	450-500
Počet ledových dní	40-50	Suma srážek v zimním období	250-300
Prům. lednová teplota	-2 až -3	Suma srážek celkem	700-800
Prům. červencová teplota	16-17	Počet dní se sněhovou pokrývkou	80-100
Prům. dubnová teplota	6-7	Počet zatažených dní	150-160
Prům. říjnová teplota	6-7	Počet jasných dní	40-50

Zdroj: Quitt, 1971, vlastní zpracování

4.3 Socio-ekonomická charakteristika města

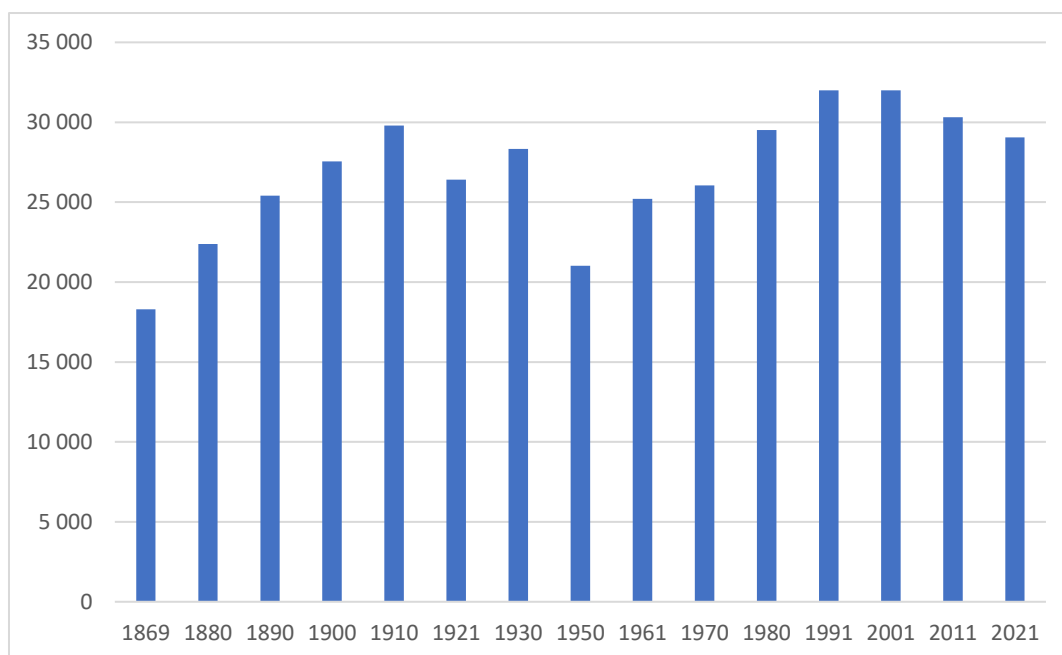
4.3.1 Správní členění a struktura obyvatelstva²

Trutnov leží ve stejnojmenném okrese v Královéhradeckém kraji na severovýchodě Čech u hranice s Polskem. Město se často označuje jako „brána do Krkonoš“ a je výchozím bodem pro mnoho turistů, kteří jedou navštívit Krkonoše a Podkrkonoší.

Město Trutnov je obcí s rozšířenou působností a v jejím obvodu jsou 4 obce s pověřeným obecním úřadem: Svoboda nad Úpou, Žacléř, Trutnov a Úpice. Město samotné se dělí na 21 místních částí.

K 31. 12. 2021 činil počet obyvatel Trutnova 29 430 osob. Vezmeme-li v potaz celkovou výměru města 10 332 ha a současný počet obyvatel, vychází hustota zalidnění Trutnova 281,2 obyv./km². Z grafu na obrázku 1 lze vyčíst, že do začátku 20. stol. docházelo k růstu počtu obyvatel. Následně výrazně klesl počet obyvatel do roku 1950, což je zapříčiněno odsunem německého obyvatelstva po 2. sv. válce. Do začátku nového století počet obyvatel opět rostl, v roce 2000 zde bylo přes 32 000 obyvatel, ale v posledních dvaceti letech opět dochází k jejich pozvolnému úbytku a nyní je v Trutnově zhruba stejný počet obyvatel jako v roce 1980. Příčinou je zejména stárnutí obyvatelstva a z části i stěhování obyvatel.

² Veškerá data v této kapitole jsou získána z Českého statistického úřadu.

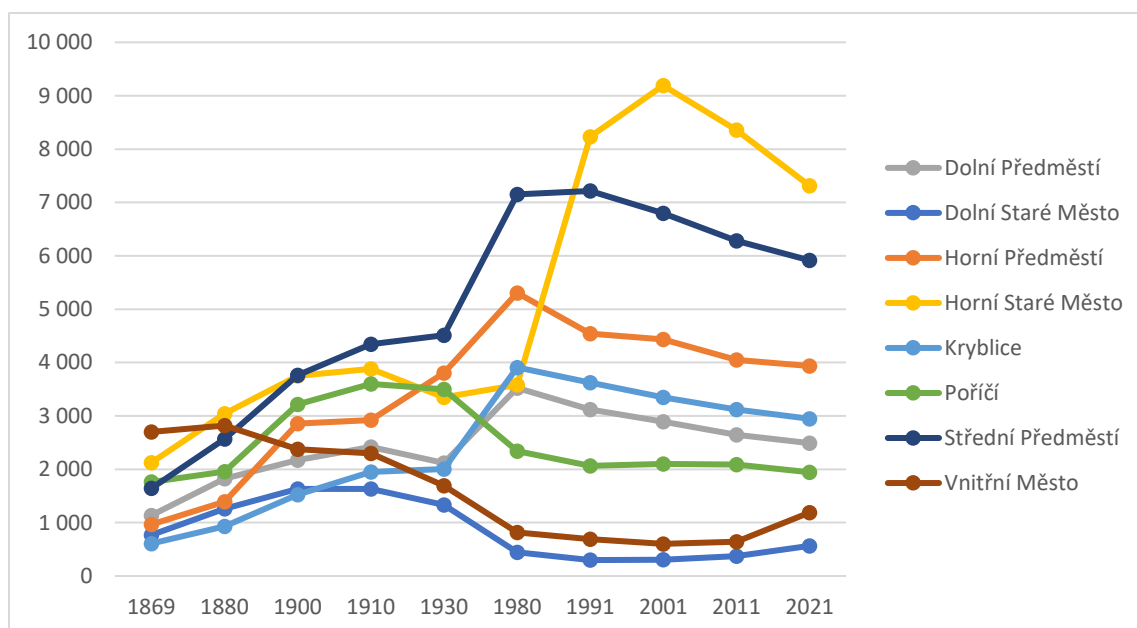

Obr. 1 Vývoj počtu obyvatel Trutnova v letech 1861-2021

(zdroj: ČSÚ, Historický lexikon obcí ČR 1869-2011, 2015, vlastní zpracování)

V grafu na obrázku 2 vidíme znázornění vývoje počtu obyvatelstva ve vybraných místních částech města, kterým se bude podrobněji věnovat tato práce. Na tomto grafu si lze všimnout, že od roku 1980 došlo výraznému zvýšení počtu obyvatel v Horním Starém Městě, kde v tomto období vzniklo největší trutnovské sídliště Zelená Louka³, což mělo pravděpodobně za následek i pokles obyvatel v dalších místních částech. V Dolním Předměstí, Dolním Starém Městě a Středním Předměstí by se dalo čekat, že počet obyvatel poroste, jelikož se zde staví nové rodinné domy, kam se stěhují rodiny s dětmi, to se však kvůli celkovému stárnutí populace neděje.

³ Sídlíště Zelená Louka je důvodem, proč v Horním Starém Městě žije zhruba čtvrtina obyvatel, což je nejvíce ze všech místních částí.

Obr. 2 Vývoj počtu obyvatel ve vybraných místních částech Trutnova v letech 1861-2021 (zdroj: ČSÚ, Historický lexikon obcí ČR 1869-2011, 2015, vlastní zpracování)

Důkazem stárnutí populace je vysoký index stáří vypočítaný v tabulce 3. Jedná se o dlouhodobý problém celé ČR. Důvodem je, že naděje na dožití se neustále zvyšuje a zároveň klesá porodnost. Vidíme také to, že se zvýšil podíl obyvatel v poproduktivním věku, na rozdíl od obyvatel ve věku produktivním, jejichž podíl se snížil.

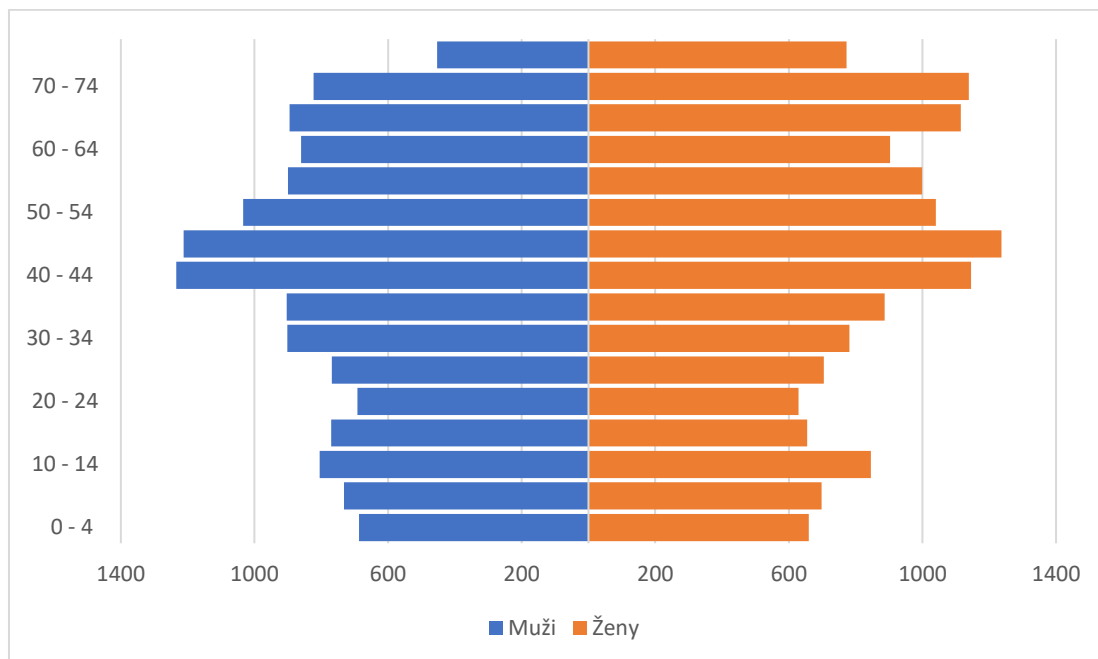
Tab. 3 Srovnání indexu stáří v Trutnově v letech 2000 a 2021

Věk	2000		2021	
	Počet	%	Počet	%
0-14	5 294	16,47	4 408	14,98
15-64	23 039	71,68	18 483	62,80
65+	3 809	11,85	6 539	22,22
Celkem	32 142	100	29 430	100
Index stáří	71,9		148,3	

Zdroj: ČSÚ 2023, vlastní zpracování

Věková pyramida na obrázku 3 znázorňuje věkové složení obyvatelstva Trutnova. Lze pozorovat, že nejvyšší počet obyvatel je ve věku 40-49 let, kteří pravděpodobně kolem třiceti let měli děti, a proto je nejvíce dětí ve věku zhruba 10-19 let a počet mladších dětí neustále

klesá. Je také jednoznačné, že poměrové zastoupení pohlaví je v Trutnově, co se týče věkových skupin velmi podobné, pouze ve věku 65 let a více zde žije více žen než mužů.

Obr. 3 Věková pyramida obyvatel Trutnova dle SLDB 2021

(zdroj: ČSÚ 2023, vlastní zpracování)

Pohyb obyvatelstva taktéž nepřináší příznivé hodnoty. V tabulce 4 můžeme vidět, že přirozený i migrační přírůstek vykazuje negativní hodnoty, a tudíž je záporný i celkový přírůstek obyvatel.

Tab. 4 Pohyb obyvatelstva v Trutnově v roce 2021

	Celkem	Muži	Ženy
Živě narození	269	135	134
Zemřelí	464	245	219
Přirozený přírůstek	-195	-110	-85
Přistěhovalí	515	228	287
Vystěhovalí	546	273	273
Přírůstek stěhováním	-31	-45	14
Celkový přírůstek	-226	-155	-71

Zdroj: ČSÚ 2023, vlastní zpracování

Vzdělanostní struktura obyvatelstva staršího 15 let je shrnuta v tabulce 5, kde se můžeme dozvědět, že nejvíce obyvatel má středoškolské vzdělání bez maturity včetně vyučení. O pár stovek méně obyvatel má středoškolské vzdělání s maturitou, včetně nástavbového nebo pomaturitního studia. Ve městě je téměř stejný podíl osob se základním vzděláním a osob s vysokoškolským vzděláním.

Tab. 5 Vzdělanostní struktura obyvatelstva Trutnova dle SLDB 2021

Nejvyšší ukončené vzdělání	Celkem	%
Bez vzdělání	148	0,60
Základní vč. neukončeného	3 207	13,02
Střední vč. vyučení (bez maturity)	8 227	33,41
Úplné střední (s maturitou) vč. Nástavbového a pomaturitního	7 802	31,68
Vyšší odborné, konzervatoř	311	1,26
Vysokoškolské	3 347	13,59
Nezjištěno	1 584	6,43
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let	24 626	100,00

Zdroj: ČSÚ 2023, vlastní zpracování

Národnostní struktura není příliš rozmanitá, 18 266 obyvatel se hlásí k české národnosti, 93 k moravské a 6 slezské. Co se týče zahraničních národností, nejvíce je v Trutnově Slováků (325), méně je pak Němců (212), Poláků (111) a Ukrajinců (101). Romové a Vietnamci se pohybují kolem počtu zhruba 50 obyvatel a k ruské národnosti se přihlásilo 29 lidí. Je třeba brát v potaz, že někteří obyvatelé mohou být členy i dvou národnostních skupin. 9 366 dotazovaných se ke své národnosti nevyjádřilo.

Necelá polovina obyvatelstva v Trutnově nezastává žádné náboženské vyznání a dalších 8 599 obyvatel během SLDB 2021 náboženství neuvědlo. Celkem je ve městě 3 969 věřících, z toho 1926 se jich hlásí k církvi, náboženské společnosti nebo směru. Největší zastoupení má církev římskokatolická – 745 věřících.

Pracovní síla tvoří 52,53 % obyvatelstva, z toho naprostá většina obyvatel je zaměstnaná. Mimo pracovní sílu jsou pak hlavně nepracující důchodci a studenti. Konkrétní hodnoty týkající se ekonomické struktury obyvatelstva nalezneme v tabulce 6.

Tab. 6 Ekonomická aktivita obyvatel Trutnova dle SLDB 2021

Ekonomická aktivita		Z toho		
Pracovní síla	Zaměstnaní	14 596	Pracující důchodci	1 910
			Osoby na mateřské dovolené	101
	Nezaměstnaní	665		
Mimo pracovní sílu	13 452		Nepracující důchodci	6 772
			Osoby na rodičovské dovolené	541
			Žáci, studenti	4 031
Nezjištěno	341			
Celkem	29 054			

Zdroj: ČSÚ 2023, vlastní zpracování

4.3.2 Hospodářství

K 31. 12. 2022 bylo v Trutnově celkem 7 640 registrovaných podniků a 3 843 podniků se zjištěnou aktivitou. Nejvíce rozhodně převažuje počet podnikatelských subjektů věnujících se velkoobchodu a maloobchodu nebo také opravě a údržbě motorových vozidel (1 573 registrovaných podniků). Nejvíce zaměstnanců pracuje ve strojírenském průmyslu. Dále převažuje zastoupení stavebnictví, průmysl či profesní vědecká a technická činnost.

Mezi největší zaměstnavatele dle Registru ekonomických subjektů (ČSÚ, 2023) patří:

- Vitesco Technologies Czech Republic s.r.o. (4 000–4 999 zaměstnanců)
- Oblastní nemocnice Trutnov a.s. a TE Connectivity Trutnov s.r.o. (1 000–1 499 zaměstnanců)
- Hitachi Energy Czech Republic s.r.o. (500–999 zaměstnanců)
- Pepperl + Fuchs Manufacturing s.r.o., KASPER KOVO s.r.o., PORFIX CZ a.s., mdexx Magnetronic Devices s.r.o. (250–499 zaměstnanců)

5. ANALÝZA PROSTOROVÉ DISTRIBUCE VYBRANÝCH ZAŘÍZENÍ A VYBAVENOSTI

V následující kapitole dojde k analýze prostorové distribuce vybraných zařízení a vybavenosti v Trutnově, na které byly také kladeny otázky i v dotazníku pro obyvatele města. Pro analýzu kvality života byla po domluvě s vedoucím práce vybrána následující kritéria:

- Dostupnost vzdělávacích zařízení (mateřských, základních a středních škol)
- Dostupnost zdravotnických zařízení
- Dostupnost kulturních a sportovních zařízení
- Dostupnost sociálních služeb
- Dostupnost zeleně
- Dostupnost centra města
- Dostupnost obchodu s potravinami
- Dostupnost nejbližší zastávky MHD
- Dostupnost zastávek a nádraží dálkových spojů
- Dostupnost restaurací, barů, pivnic, a podobných zařízení

Inspirací pro výběr kritérií byla disertační práce Petra Kladiva – Prostorová diferenciacie kvality života obyvatel města Olomouce (2011) a kapitola Ivana Andráška – Hlavné komponenty spokojnosti s kvalitou životných podmienok v mestských štvrtiach Bratislavy v knize Změny regionálních struktur České republiky a Slovenské republiky (Kallabová, Smolová, Ira 2008)

Analýza kvality života a dostupnosti jednotlivých faktorů také nebude probíhat na celém území města Trutnova, ale pouze v částech s počtem nad 550 obyvatel (dle SLDB 2021). Tato podmínka byla stanovena s ohledem na možnost získání dotazníků od respondentů z jednotlivých částí města. Ostatní části jsou okrajové a co se týče dostupnosti, není zde moc objektů k průzkumu.

5.1 Prostorová distribuce vzdělávacích zařízení

5.1.1 Mateřské školy

V Trutnově se nachází celkem tři mateřské školy. První je Mateřská škola, Trutnov, jejíž zřizovatelem je město Trutnov. Tato MŠ má 11 pracovišť rozmístěných po celém městě. Nejvíce pracovišť nalezneme v Horním Předměstí, kde se nachází tři budovy této MŠ. Dvě pracoviště se pak nachází v Horním Starém Městě, na Kryblici či ve Středním Předměstí. Zřizovatel Královéhradecký kraj má v Horním Předměstí také jednu mateřskou školu, která má výuku zaměřenou na děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Poslední mateřskou školou je Mateřská škola a jesle Meluzínek, kterou nalezneme v Dolním Starém Městě, těsně u hranice se Středním Předměstím, jejímž zřizovatelem je soukromá osoba.

5.1.2 Základní školy

Město Trutnov zřizuje celkem 7 základních škol, z toho jedna ve Voletinách je pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. V centru města je také jedna soukromá základní škola, která se specializuje na výchovu a vzdělávání žáků s mentálním postižením, kombinovaným postižením a autismem. Nejvíce základních škol je v Horním a Středním Předměstí, v obou místních částech se nachází dvě školy.

5.1.3 Střední školy

Všech pět škol zřizuje v Trutnově pouze Královéhradecký kraj. Ve Středním Předměstí nalezneme trutnovské Gymnázium, dvě budovy Vyšší odborné školy zdravotnické, Střední zdravotnické školy a Obchodní akademie a také jednu z budov Střední průmyslové školy. Místní průmyslová škola má ještě další dvě pracoviště, a to ve Vnitřním Městě a v Dolním Starém Městě. V Horním Předměstí pak sídlí Česká lesnická akademie Trutnov střední škola a vyšší odborná škola a také Střední škola hotelnictví, řemesel a gastronomie, Trutnov, p.o.

5.1.4 Jiná vzdělávací zařízení

Ve Vnitřním Městě sídlí Základní umělecká škola, jejíž zřizovatelem je město Trutnov. V jejím nejbližším okolí pak nalezneme 3 soukromé jazykové školy, čtvrtá je pak ve Středním Předměstí, vzdálenější od centra města. Posledním nezařaditelným vzdělávacím zařízením je Materská škola, základní škola a praktická škola, Trutnov, která se věnuje žákům s různými stupni mentálního postižení, kombinovaných vad, vad řeči apod. a také žákům s poruchou autistického spektra. (Školy a školská zařízení na území města, <https://www.trutnov.cz>).

Mapa znázorňující vzdělávací zařízení je součástí přílohy č. 1.

5.2 Prostorová distribuce zdravotnických zařízení

V Horním Starém Městě se na stejné adrese nachází dvě praktické lékařky pro děti a dorost. Další čtyři dětské lékařky nalezneme v poliklinice v Dolním Předměstí.

Ordinace všeobecných praktických lékařů se soustředí spíše v centru města. V Horním Předměstí leží samostatná ordinace praktického lékaře a další dvě jsou součástí Polikliniky Masarykův Dům. Tři ordinace jsou ve Středním Předměstí, jedna v Horním Starém Městě a dvě na Kryblici, přičemž z toho na jedné adrese sídlí dva lékaři. Součástí dvou poliklinik v Dolním Předměstí jsou další dva praktičtí lékaři.

Nejvíce zubařů najdeme v Dolním Předměstí v poliklinice na Polské ulici, kde je v jedné budově šest zubařů. O kousek dál na stejné ulici leží budova, ve které sídlí další tři samostatné stomatologické ordinace. Zbytek samostatných ordinací můžeme vidět také ve Středním a Horním Předměstí a také ve Vnitřním Městě. Dva zubaři mají ordinaci také v Poříčí a v Horním Starém Městě jsou na jedné adrese opět další dva stomatologové. Celkem je tedy v Trutnově 22 zubních lékařů.

Lékárny jsou stejně jako lékaři soustředěny zejména v centrální části města. Ty, které jsou odlehlejší jsou součástí obchodních center či supermarketů.

Oblastní nemocnice Trutnov a.s. leží na Kryblici a jelikož leží zhruba uprostřed Trutnova poblíž centra a přímo před ní je parkoviště a zastávka MHD, je pro všechny obyvatele dobře dostupná. Součástí nemocnice je i porodnice, která byla po dlouhodobém výpadku

personálu znovu otevřena v říjnu 2021 (Národní registr poskytovatelů zdravotních služeb, <https://nrpzs.uzis.cz>).

Mapa znázorňující zdravotnická zařízení je součástí přílohy č. 2.

5.3 Prostorová distribuce sportovních a kulturních zařízení

V městské části Kryblice se nachází hned několik sportovních zařízení: krytý bazén, zimní, fotbalový a atletický stadion, tenisové kurty, letní koupaliště, skatepark a softbalové hřiště. V Horním Předměstí je k dispozici střelnice, která je součástí České lesnické akademie a také areál Paradráha, kde jsou běžecké a běžkařské tratě a také venkovní workoutové hřiště. Součástí SVČ Trutnov ve Středním Předměstí je lezecká stěna a lanový park. Fitness centra se vyskytují ve všech vybraných místních částech kromě Horního Starého Města a Horního Předměstí. Přes celý Trutnov vede alejí cyklostezka z Horního Starého Města do Poříčí, kterou využívají jak cyklisté, tak i inline bruslaři a také je na ni veden zvláštní pruh pro chodce.

Městská knihovna má tři pobočky, ta hlavní leží na Krakonošově náměstí ve Vnitřním Městě, dvě vedlejší leží v Horním Starém Městě a Poříčí. Ostatní kulturní zařízení nalezneme také všechny pohromadě v centrální části města, ačkoliv náleží do různých místních částí. V blízkosti Krakonošova náměstí nalezneme dvě galerie, muzeum a také kino. Společenské centrum UFFO ve Středním Předměstí funguje jako divadlo, galerie, koncertní a plesový sál, pořádají se zde besedy, trhy, přednášky, workshopy a mnoho dalších. Prostory pro kulturní a společenské akce se nachází také v Národním domě ve Středním Předměstí. V Horním Předměstí také v létě funguje letní kino, jehož areál slouží i pro pořádání různých festivalů a koncertů.

Mapa znázorňující sportovní a kulturní zařízení je součástí přílohy č. 3.

5.4 Prostorová distribuce sociálních služeb

Domov pro seniory má v Trutnově dvě pracoviště – v Horním a Středním Předměstí. Oba domovy seniorů doprovází také poblíž vybudovaná Pečovatelská služba Trutnov, která má navíc také dva další pečovatelské domy na Kryblici a v Horním Starém Městě. Oblastní charita

Trutnov sídlí ve městě také na dvou adresách. Poskytuje domácí zdravotní a hospicovou péči, asistenci pro osoby se zdravotním či tělesným postižením, půjčovnu zdravotních pomůcek atd. Ambulantní sociální služby pro osoby s mentálním, kombinovaným postižením a duševním onemocněním nabízí Stacionář mezi mosty v Dolním Předměstí. Nedaleko něj se také nachází Sanatorium Trutnov, poskytující lůžkovou, ošetrující a rehabilitační péči. Součástí sanatoria je i Baby Box.

Ve Středním Předměstí nalezneme Centrum pro integraci osob se zdravotním postižením Královéhradeckého kraje, o.p.s. a Sjednocenou organizaci nevidomých a slabozrakých ČR. V Horním Předměstí sídlí Klub vozíčkářů Trutnov – BUKOVINKA, o.s.

Most k životu Trutnov poskytuje azylové bydlení pro ženy a matky nebo otce s dětmi, noclehárny pro lidi bez přístřeší a služby v oblasti sociálně-právní ochrany dětí.

RIAPS ve Středním Předměstí je poskytovatelem sociálních a zdravotních služeb, manželského a rodinného poradenství, pomáhá také uživatelům návykových látek a osobám s duševním onemocněním. Jedná se také o nízkoprahové zařízení pro děti a mládež.

Mapa znázorňující sociální služby je součástí přílohy č. 4.

5.5 Prostorová distribuce zeleně

Jedním z hlavních indikátorů kvality života je přítomnost a dostupnost zelených ploch, které mohou zahrnovat například stromy, trávničky apod. ale také lavičky, přístřešky, dětská hřiště atd. Jedná se hlavně o parky, lesy, zahrady a další prostranství. Zeleň je součástí městského prostředí a jeho struktury. Naplňuje zejména ekologické, rekreační, kulturní a estetické funkce (Kladivo, Halás, 2012)

V této práci jsem se respondentů ptala na dostupnost zeleně definované jako parky, louky a lesy. Těch je přímo v Trutnově poměrně málo, ale jeho okolí je lesy a loukami hustě pokryto.

Mapa znázorňující zeleň je součástí přílohy č. 5.

5.6 Prostorová distribuce administrativních zařízení

V dotazníku byla respondentům kladena otázka týkající se dostupnosti centra města. Aby bylo lépe přiblíženo, co je centrem myšleno, bylo u otázky připsáno, že centrum je pojeno s úřady a dalšími podobnými zařízeními.

Všechny banky se nacházejí ve Vnitřním Městě na Krakonošově náměstí nebo v jeho bezprostřední blízkosti. V těchto místech také nalezneme městskou radnici, hlavní poštu, městskou policii, soud a sedm úřadů: Městský úřad Trutnov, Finanční úřad Trutnov, Celní úřad pro Královéhradecký kraj, Katastrální úřad pro Královéhradecký kraj, Česká Správa Sociálního Zabezpečení, Úřad práce ČR a Krajský pozemkový úřad pro Královéhradecký kraj.

Od centra je odlehlejší Exekutorský úřad Trutnov a jedna z vedlejších poboček pošty v Poříčí, druhou vedlejší pobočku pošty nalezneme na opačné straně města v Horním Starém Městě. Mimo centrum také leží dvě pracoviště Policie ČR.

Mapa znázorňující administrativní zařízení je součástí přílohy č. 6.

5.7 Prostorová distribuce obchodů s potravinami

Obchody s potravinami jsou v Trutnově dobře dostupné a také vhodně rozmístěné. Markety jsou rozmístěny po celém městě kromě městské části Poříčí. Ve Středním a Horním Předměstí a na Kryblici je rozmístěna většina večerek a samoobslužných prodejen. V Poříčí pak leží jedna večerka a jedna samoobsluha.

Mapa znázorňující obchody s potravinami je součástí přílohy č. 7.

5.8 Prostorová distribuce nádraží a zastávek MHD a dálkových spojů

Síť zastávek MHD je v Trutnově poměrně hustá, a tak se mohou obyvatelé odkudkoliv kamkoliv autobusem dostat. V centru města se také nachází hlavní autobusové nádraží, ze kterého jezdí přímé dálkové spoje do Dvora Králové nad Labem, Hradce Králové, Náchoda, Žacléře či Prahy. Po cestě některé spoje zastavují i na vybraných zastávkách MHD.

Kousek od autobusového nádraží se nachází také hlavní vlakové nádraží, ze kterého jezdí množství spojů do Hradce Králové, Prahy, Svobody nad Úpou nebo např. Hostinného. Na železniční trati se na území města nachází ještě další čtyři vlakové zastávky, které slouží pro dálkové spoje, ale nově jsou také součástí vlakové linky MHD.

Mapa znázorňující zastávky a nádraží je součástí přílohy č. 8.

5.9 Prostorová distribuce restaurací, barů a dalších gastronomických zařízení

V Trutnově je velké množství gastronomických podniků, které je rozmístěno po celém městě. Nejvíce podniků se soustřeďuje v centru města. Zařízení byla pro znázornění v mapě rozdělena do dvou skupin. První obsahuje restaurace, pivnice, bary, hospody, fast foody, bistra a různé podobné podniky. Vše je znázorněno dohromady z toho důvodu, že u velkého množství zařízení nelze jednoznačně určit, do které kategorie patří. Druhou skupinou jsou kavárny a cukrárny, kterých je ve městě o poznání méně.

Mapa znázorňující gastronomická zařízení je součástí přílohy č. 9.

6. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Dotazníkové šetření probíhalo formou elektronického online dotazníku v dubnu 2023. Do výzkumu byli zapojeni obyvatelé vybraných místních částí města Trutnova v produktivním věku, tedy od 15 do 64 let. Dotazník byl anonymní a jeho vyplnění zabralo respondentům asi 5 minut. Jeho součástí bylo 28 uzavřených otázek. Dotazník byl inspirován již dříve zmíněnými pracemi Kladiiva (2011) a Andráška (2008), avšak oproti jejich dotazníkům byl pro potřeby této bakalářské práce výběr otázek zúžen pouze na téma dostupnosti různých faktorů ovlivňujících kvalitu života.

V první části dotazníku měli obyvatelé vyjádřit, jak moc jsou pro ně jednotlivé aspekty důležité čili jaký pro ně má význam např. dostupnosti základních škol. Respondenti se v jednotlivých otázkách vyjadřovali bodovým ohodnocením od 1 do 5, přičemž 1 bod znamenal, že je pro ně daný faktor málo důležitý a naopak 5 bodů vyjadřovalo velký význam. Podobná hodnotící stupnice byla využita i pro druhou sadu otázek, kde dotazovaní zaznamenávali svou spojenost s dostupností vybraných zařízení. Ohodnocení číslem 1 vyjadřovalo nespokojenost a číslo 5 zadávali respondenti, kteří jsou velmi spokojeni.

Poslední skupina otázek byla zaměřena na osobní informace a bylo zjišťováno pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání a část města, ve kterém respondent bydlí.

6.1 Rozbor získaného vzorku obyvatel

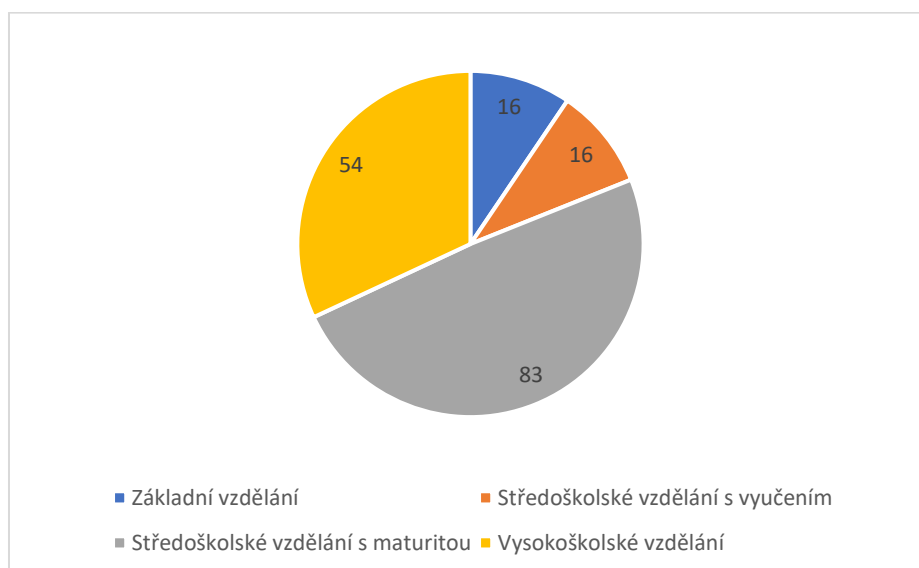
Celkem bylo vyplněno a zpracováno 169 dotazníků. Dle získaných statistik z Městského úřadu v Trutnově, žilo k 30. 3. 2023 v místních částech vybraných pro tuto práci celkem 16 577 obyvatel ve věku 15-64 let. Celkem se tak dotazníkového šetření zúčastnilo 1,02 % obyvatel města, kteří splňují vybraná kritéria. Více dotazníků vyplnily ženy, těch bylo 88 a od mužů bylo získáno 81 odpovědí. Největší podíl mezi dotazovanými měli muži v nejmladší věkové kategorii a ženy ve věku 35-44 let. Konkrétní hodnoty jsou zaznamenány v tabulce 7.

Tab. 7 Absolutní a relativní hodnoty počtu respondentů dle věkových kategorií a pohlaví

Věková kategorie	Muži	Muži %	Ženy	Ženy %	Celkem	Celkem %
15-24	25	14,79	17	10,06	42	24,85
25-34	13	7,69	24	14,20	37	21,89
35-44	10	5,92	25	14,79	35	20,71
45-54	20	11,83	11	6,51	31	18,34
55-64	13	7,69	11	6,51	24	14,20
Celkem	81	47,93	88	52,07	169	100,00

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vzdělanostní struktura je znázorněna na obrázku 4. Zhruba polovina respondentů má dokončené středoškolské vzdělání s maturitou, méně je obyvatel s vysokoškolským vzděláním (33,5 %) a osob se základním vzděláním je stejný počet jako osob se středoškolským vzděláním s vyučením (9,9 %).

Obr. 4 Rozdělení počtu respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání

(zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Zastoupení respondentů z jednotlivých městských částí vidíme v tabulce 8. Lze říci, že minimální jednocentní podíl pro úplnost reprezentativního vzorku se podařilo naplnit v pěti vybraných místních částech. Pro správný reprezentativní vzorek by bylo potřeba doplnit 1-3 dotazníky od respondentů z Horního Starého Města, Středního Předměstí a Vnitřního Města.

Nejedná se však o závažnou chybu, která bude mít velký vliv na vyhodnocené výsledky dotazníku.

Tab. 8 Počet respondentů z vybraných místních částí Trutnova

Část města	Počet obyvatel v produktivním věku	1% podíl	Počet respondentů
Dolní Předměstí	1 416	14,16	16
Dolní Staré Město	332	3,32	6
Horní Předměstí	2 266	22,66	23
Horní Staré Město	4 871	48,71	47
Kryblice	1 575	15,75	18
Poříčí	1 277	12,77	15
Střední Předměstí	3 358	33,58	31
Vnitřní Město	1 462	14,62	13
Celkem	16 557	165,57	169

Zdroj: Dotazníkové šetření, MěÚ Trutnov (2023), vlastní zpracování

6.2 Vyhodnocení dotazníkového průzkumu

V následující kapitole dojde k interpretaci výsledků dotazníkového šetření. Nejprve dojde k analýze významu dostupnosti konkrétních zařízení a vybavenosti a na základě těchto výsledků budou vybraným kritériím přiřazeny váhy. Těmito váhami pak budou vynásobeny hodnoty spokojenosti vyhodnocené z druhé části dotazníkového šetření a následně proběhne vypočtení hodnot kvality života pro jednotlivé městské části i Trutnova jako celku.

6.2.1 Vyhodnocení důležitosti vybraných kritérií

Důležitost jednotlivých faktorů byla vypočítána pomocí aritmetických průměrů jejich bodového ohodnocení respondenty v dotazníkovém šetření. Na základě těchto průměrů bylo možné seřadit jednotlivé aspekty od nejdůležitějšího po nejméně důležitý a také byl rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší hodnotou rozdělen na čtyři intervaly, kterým byly přiřazeny váhy jednotlivých faktorů. Intervaly se od sebe liší o 0,28 bodu. Přehled hodnot je shrnut v tabulce 9. Nejdůležitější význam má pro obyvatele Trutnova dostupnost obchodu s potravinami, zeleně

a zdravotnických zařízení. Nejméně důležité pak pro ně je dostupnost gastronomických zařízení a sociálních služeb. Nyní podrobněji probereme jako obyvatelé Trutnova hodnotili jednotlivé aspekty.

Tab. 9 Pořadí faktorů dle významu pro obyvatele Trutnova a jejich váhy

Pořadí	Dostupnost	Průměrné bodové hodnocení	Váha
1.	Obchodu s potravinami	4,31	4
2.	Zeleně	4,28	4
3.	Zdravotnických zařízení	4,25	4
4.	Centra města	3,94	3
5.	Sportovních a kulturních zařízení	3,83	3
6.	Základních škol	3,81	3
7.	Mateřských škol	3,72	2
8.	Nejbližší zastávky MHD	3,62	2
9.	Zastávek a nádraží dálkových spojů	3,52	2
10.	Středních škol	3,48	2
11.	Restaurací, barů, pivnic, kaváren, ...	3,47	1
12.	Sociálních služeb	3,19	1

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

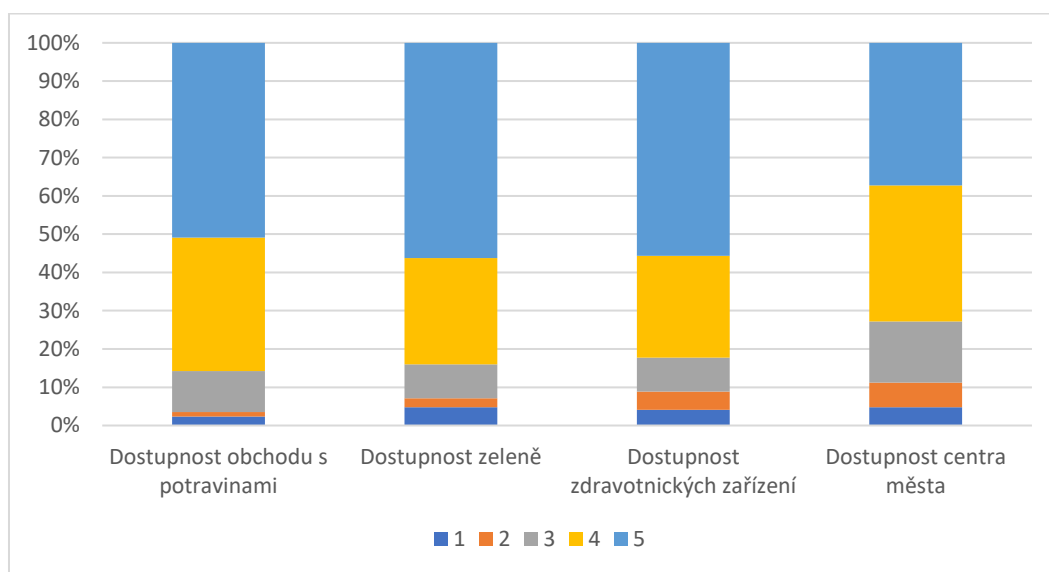
Nejvyšší bodové ohodnocení z hlediska důležitosti získala dostupnost obchodu s potravinami – 4,31 bodu, přičemž zhruba polovina respondentů dala tomuto faktoru pět bodů a považují ho tak za velmi důležitý. Lze říci, že 1 a 2 body dávali spíše muži a zbytek hodnot je téměř vyrovnaný. Z toho vyplývá, že dostupnost obchodu s potravinami je zhruba stejně důležitá pro obě pohlaví. Z výsledků bylo také vyvozeno, že největší význam má tento aspekt pro osoby ve věku 15-44 let, jichž většina hodnotila čtyřmi a pěti body. U jednobodového hodnocení se vyskytovali obyvatelé zvláště ve věku 45-54 let.

Dobrá dostupnost zeleně je důležitější spíše pro ženy, rozdíl hodnot však nejsou příliš výrazné a obě pohlaví měla nejvyšší zastoupení u pětibodového hodnocení. Tento atribut získal nejvyšší bodové hodnocení v rámci věkové kategorie 55-64 let, která dostupnosti zeleně přikládá největší význam.

Dostupnost zdravotnických zařízení má větší význam pro ženy, jejichž počet ztelně převyšuje u pětibodového hodnocení, zatímco mužů bylo více v nižších bodových kategoriích.

Lze tak říci, že dostupnost zdravotnictví je pro ženy důležitější než pro muže. Nejméně důležitý je tento faktor pro nejmladší věkovou kategorii, která má největší podíl na nízkém dvoubodovém hodnocení.

Dostupnost centra města a s ním spojených administrativních zařízení je důležitější pro ženy než pro muže. Muži mají nejvíce svých hlasů u čtyřbodového hodnocení, zbytek hlasů lze rozdělit na poloviny, jedna polovina se rozkládá na hodnocení od jedné do tří a druhá polovina zastává pětibodové hodnocení. Ženy mají většinu svých hlasů rozdělenou mezi čtyřmi a pěti body. Největší význam má tento atribut pro obyvatele ve věku 25-44 let, pravděpodobně z toho důvodu, že lidé mají v tomto věku děti a chtějí pro ně mít dostatečné zdravotnické zázemí. Pět body hodnotili tento faktor také lidé v nejstarší věkové kategorii, kteří mají jako jediní většinu svých hlasů u této bodové známky. Ostatní věkové kategorie své hlasy rozdělily primárně mezi 4 a 5 bodů. Rozdělení hlasů bodového hodnocení pro první čtyři nejvýznamnější faktory je znázorněno v grafu na obrázku 5.

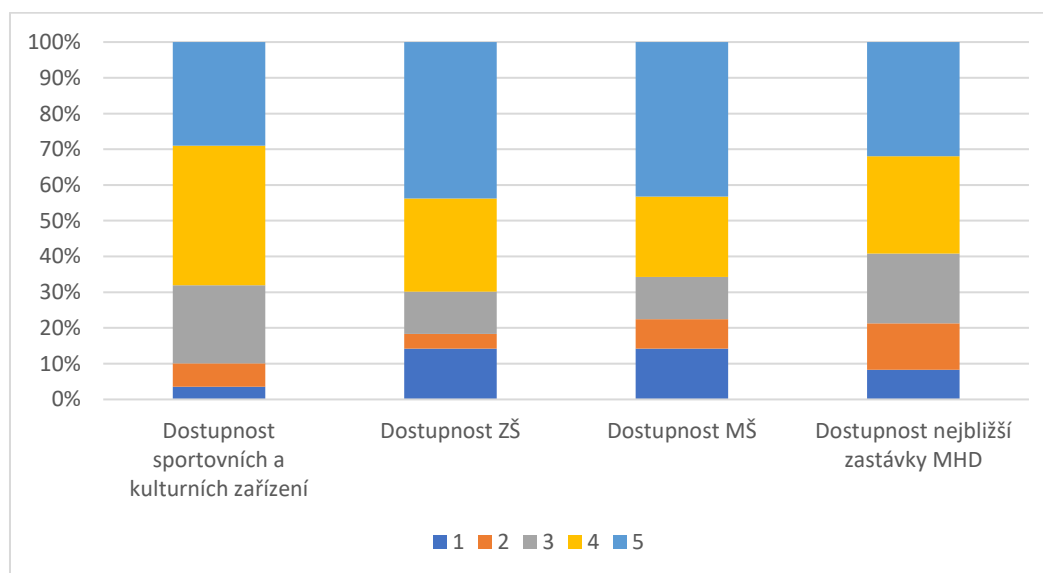
Obr. 5 Bodové hodnocení vycházející z prvních čtyř otázek dotazníkového šetření (zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Z hlediska dobré dostupnosti sportovních a kulturních zařízení se rozdělení hlasů příliš nemění a opět v nižších hodnotách převažuje podíl mužů a hodnoty čtyř a pěti bodů zastupují spíše ženy. Z hlediska věkového zastoupení je zajímavé, že oproti ostatním skupinám má nejstarší věková kategorie rozděleny hlasy téměř na čtvrtiny pro 1, 3, 4 a 5 bodů a lidé ve věku 35-44 let se rozdělili na tři podobně velké skupiny a hlasovaly pro 3, 4 a 5 bodů.

V rámci dostupnosti základních škol je jednoznačné, že tento faktor považují ženy za mnohem důležitější než muži, kteří mají své hlasy poměrně rovnoměrně zastoupeny u bodového hodnocení 1, 3, 4 a 5, zatímco ženy svými hlasy hodnotili tento atribut čtyřmi a zejména pěti body a považují ho tak za velmi důležitý. Co se týče věkového zastoupení, dává smysl, že nejdůležitější je dobrá dostupnost ZŠ pro osoby od 15-24 let, přičemž na tom mají pravděpodobně nejvyšší podíl právě patnáctiletí, protože nyní nejspíš navštěvují poslední ročník základní školy. Nejvyšší hodnoty u pětibodového hodnocení mají lidé ve věku 25-44 let.

Velmi podobné hodnoty vykazuje také hodnocení dostupnosti mateřských škol, kde se však ještě více snížil význam atributu pro muže. Nejdůležitější je tento faktor pro občany ve věku 25-34 let. Velký význam to však má také pro osoby ve starších kategoriích od 35 do 54 let. V rámci hodnocení dostupnosti vzdělávacích zařízení by bylo vhodné v nějaké rozsáhlejší studii vložit do dotazníku otázku, zda mají respondenti děti, případně jak staré, protože tím je hodnocení těchto faktorů silně ovlivněno a bylo by třeba mít v této oblasti rovnoměrné zastoupení.

Dobrou dostupnost nejbližší zastávky MHD považují za velmi důležité hlavně obyvatelé ve věku 15-24 let a také osoby v nejstarší kategorii 55-64 let. Rozdělení hlasů bodového hodnocení pro druhou čtveřici vybraných faktorů je znázorněno v grafu na obrázku 6.

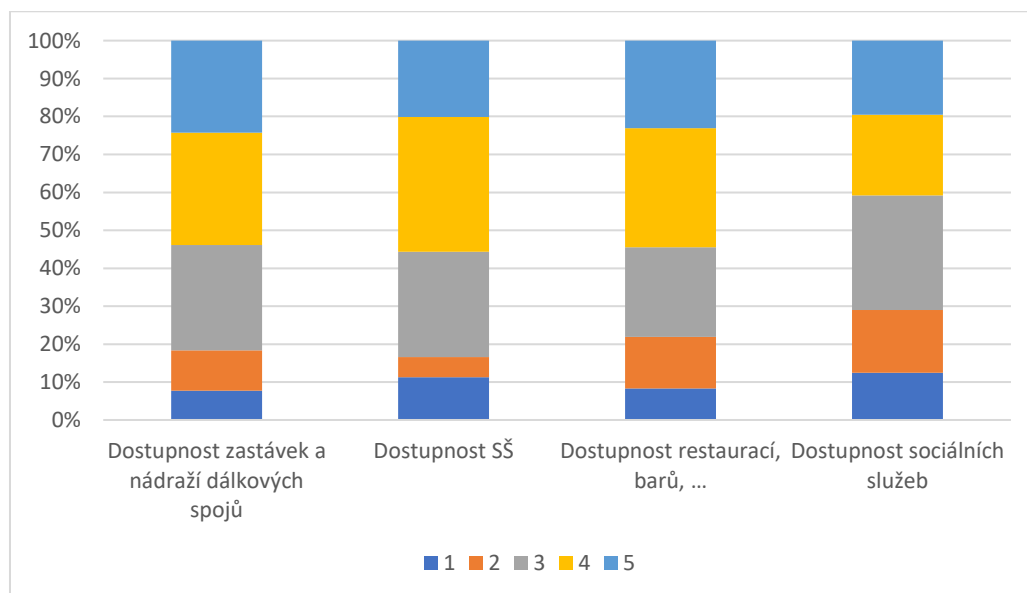
Obr. 6 Bodové hodnocení vycházející z druhých čtyř otázek dotazníkového šetření (zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Z hlediska dostupnosti zastávek a nádraží dálkových spojů nedošlo k nějakému výraznému či neobvyklému rozložení hodnot bodového hodnocení.

Důležitost dobré dostupnosti středních škol hodnotí vyššími body opět spíše ženy. Největší význam jim přiřkládají první tři věkové kategorie.

Hodnocení důležitosti dostupnosti restaurací, barů a dalších gastro zařízení je zajímavé hned ze dvou důvodů. Co se týče rozložení pohlaví pro jednotlivé bodové hodnocení, jedná se o jediný atribut, u kterého v hodnocení jedním a dvěma body převažují ženy, zatímco muži přiřkládají tomuto faktoru větší význam a převažovali u pětibodového hodnocení. Obě pohlaví však měla největší četnost hlasů u čtyř bodů. Zajímavé také je, že za velmi důležitý považují tento atribut zejména mladí lidé ve věku 15-24, kteří jednoznačně převažují u pětibodového hodnocení a hlasovalo zde téměř dvakrát tolik osob než z ostatních věkových skupin. U čtyřbodového hodnocení pak převažují obyvatelé ve věku 25-34 let.

Nejvíce obyvatel ohodnotilo důležitost dostupnosti sociálních zařízení třemi body a zbytek hlasů mírně převažoval u čtyř a pěti bodů. Lze tak říci, že tento atribut není pro občany Trutnova nijak významně důležitý, ani nedůležitý. Muži hlasovali převážně pro jeden a dva body, tříbodová stupnice je poměrně vyrovnaná a pro čtyři a pět bodů hlasovaly spíše ženy. Velmi důležitá je dostupnost tohoto prvku hlavně pro osoby ve věku 35-54 let. Rozdělení bodů pro poslední čtveřici faktorů lze vidět na obrázku 7.

Obr. 7 Bodové hodnocení vycházející z posledních čtyř otázek dotazníkového šetření (zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

6.2.2 Hodnocení kvality života v místních částech Trutnova

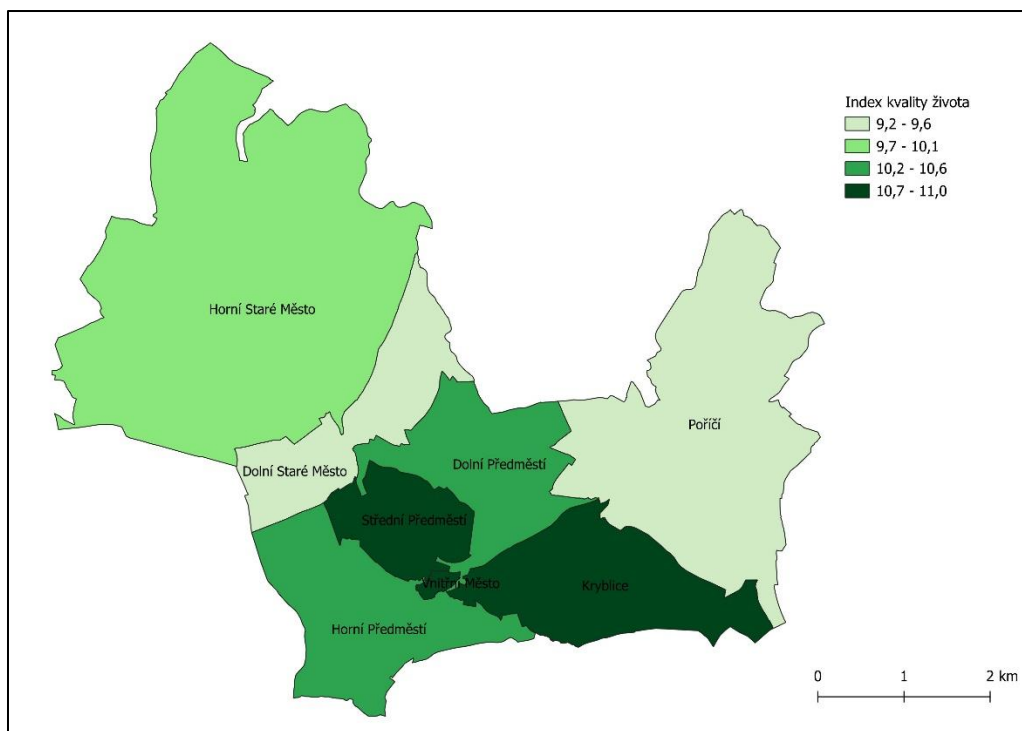
Hodnota kvality života byla vypočítána na základě dotazníkového šetření. Výpočty byly prováděny za jednotlivé místní části. Nejprve byl vypočítáno průměrné hodnocení každého atributu zvlášť. Následně byly tyto průměry vynásobeny vahami, které získaly jednotlivé aspekty kvality života v předchozí části. Tím byly získány hodnoty za jednotlivé faktory a po jejich sečtení a následném vydělení počtem aspektů nám vyšel index kvality života z hlediska dostupnosti za celou místní část. Tyto hodnoty jsou zaznamenány v tabulce 10 a znázorněny na obrázku 8.

Tab. 10 Index kvality života z hlediska dostupnosti vybraných zařízení v určitých místních částech Trutnova

Pořadí	Část města	Index kvality života
1.	Střední Předměstí	11,0
2.	Kryblice	10,7
3.	Vnitřní Město	10,7
4.	Dolní Předměstí	10,5
5.	Horní Předměstí	10,4
6.	Horní Staré Město	10,1
7.	Dolní Staré Město	9,4
8.	Poříčí	9,2

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Nejvyšší kvalita života je ve Středním Předměstí, což se dalo předpokládat. Jak jeho název napovídá, nachází se ve středu Trutnova všechna zařízení a vybavenost jsou zde na dosah ruky, ať už se nachází přímo v této části nebo v částech přilehlých. Přímo zde nebo v blízké vzdálenosti se nachází množství mateřských, základních i středních škol, zdravotnických i kulturních či sportovních zařízení. Nejvyšších hodnot spokojenosti dosáhla dostupnost centra města, potravin a zastávek MHD. V této části se také nachází hlavní autobusové i vlakové nádraží. Ve Středním Předměstí a přilehlém Vnitřním Městě sídlí také mnoho gastronomických provozoven.

Obr. 8 Index kvality života z hlediska dostupnosti vybraných zařízení v určitých místních částech Trutnova v roce 2023

(zdroj: dotazníkové šetření, Arcdata Praha 2023, vlastní zpracování)

Stejné hodnoty QOL vykazují městské části Kryblice a Vnitřní Město. Na Kryblici jsou obyvatelé nejspokojenější s dostupností zeleně a nejméně spokojeni jsou s dostupností sociálních zařízení a nádraží či zastávek pro dálkové spoje. Ve Vnitřním Městě jsou lidé nejvíce spokojeni s dostupností restaurací a dalších podobných zařízení, což odpovídá tomu, že se jich v této části a přiléhajícím Středním Předměstí nachází nejvíce.

V Dolním Předměstí jsou obyvatelé nejvíce spokojeni s dostupností obchodů s potravinami, zastávek MHD a restaurací. Nejmenší spokojenost pak projevují ve spojitosti se zdravotnickými zařízeními.

V Horním Předměstí je celková kvalita života podobná té v Dolním Předměstí a lidé jsou také nejspokojenější s dostupností obchodů s potravinami, společně s dostupností centra města. Také zde jsou obyvatelé nejméně spokojeni s dostupností zdravotnických zařízení.

Horní Staré Město je poslední místní částí, která má úroveň kvality života vyšší než 10. Nejvíce spokojeni jsou respondenti s dostupností obchodu s potravinami a nejméně získ bodů má dostupnost sociálních zařízení.

Dolní Staré Město není sice malá místní část, ale má nízký počet obyvatel z toho důvodu, že se zde nachází firemní areály, obchodní zóna a také neobydlená území, kde leží louky a lesy. Do hodnocení kvality života však bylo zařazeno, protože spojuje Horní Staré Město, nejlidnatější část Trutnova, se zbytkem města. V této části jsou lidé nejspokojenější s dostupností zastávek dálkových spojů a nejméně spokojeni s dostupností zastávek MHD. Tyto dva atributy spolu poměrně souvisí a nenapadá mě příčina toho, že by jeden faktor měl nejvyšší a druhý nejnižší hodnotu.

Místní částí s nejnižší kvalitou života je Poříčí. Stejně jako Horní Staré Město se nachází Poříčí na okraji Trutnova, ale nebydlí zde tolik obyvatel jako v HSM. To může být důvodem, proč se zde na dostupnost vybraných faktorů neklade takový důraz. Obyvatelé této části jsou nejspokojenější s dostupností restaurací a dalších podobných podniků a také s dostupností zastávek dálkových spojů, což je spojeno s tím, že se zde leží dvě vlakové zastávky. Nejnižší spokojenost vyjádřili obyvatelé vůči dostupnosti sociálních a zdravotnických služeb.

6.2.3 Hodnocení kvality života v Trutnově

Kvalita života v Trutnově byla vypočítána obdobně jako u městských částí, nyní se však vycházelo ze všech dotazníků dohromady, aniž by byly rozděleny dle částí Trutnova. Úroveň kvality života v Trutnově jako celku (na území vybraných částí města) značí hodnota 10,3. Byla vypočítána také hodnota ideální kvality života, taková by vyšla v případě, že by všichni respondenti uvedli u všech otázek týkajících se spokojenosti s dostupností vybraných faktorů hodnocení pět bodů. Ideální kvalita života v Trutnově má po ohodnocení váhami hodnotu 12,9. To pro nás znamená, že by město mohlo dostupnost některých zařízení vylepšit. Kvalita života ve Středním Předměstí (11,0) se také blíží ideální hodnotě QOL (12,9) více než město jako celek. Nejvíce jsou v Trutnově lidé spokojeni s dostupností obchodů s potravinami a nejméně s dostupností sociálních zařízení, na to má však vliv to, že tento atribut je pro obyvatele nejméně důležitý. Druhým aspektem s nejnižší spokojeností je dostupnost zdravotnických zařízení.

7. ZÁVĚR

Cílem práce bylo zhodnotit kvalitu života ve městě Trutnově. Byly hodnoceny jen vybrané místní části, a to z toho důvodu, že některé mají málo obyvatel a nebylo možné získat dostatečné množství respondentů a také se v těchto částech nevyskytují aspekty, které byly zkoumány.

Zájmovým územím bylo okresní město Trutnov, dělicí se na 21 místních částí, z toho pro tuto práci byly vybrány: Dolní Předměstí, Dolní Staré Město, Horní Předměstí, Horní Staré Město, Kryblice, Poříčí, Střední Předměstí a Vnitřní Město. Horní Staré Město je částí s největším počtem obyvatel, leží zde největší trutnovské sídliště Zelená Louka. V současné době čelí město, stejně jako celá republika, problému stárnutí populace a tím způsobenému klesání počtu obyvatel. Na poklesu populace má vliv také záporná hodnota celkového přírůstku.

Pro hodnocení kvality života byly vybrány následující aspekty z hlediska dostupnosti: vzdělávací zařízení, zdravotnická zařízení, kulturní a sportovní zařízení, sociální služby, zeleň, centrum města (administrativní zařízení), obchod s potravinami, nejbližší zastávka MHD, nádraží a zastávky dálkových spojů a restaurace a další podobné podniky. Všechna tato zařízení jsou v Trutnově všude rozmístěná a je jich hojný počet. Ke zlepšení by však mohlo dojít v oblasti prostorové distribuce lékáren, jelikož v místní části Poříčí se nenachází ani jedna a zdejší obyvatelé to mají do té nejbližší poměrně daleko.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 169 respondentů v produktivním věku ze všech vybraných místních částí. Hodnotili, jak subjektivně vnímají důležitost dostupnosti jednotlivých faktorů a také vyjadřovali svou spokojenost s dostupností těchto indikátorů v místní části, ve které bydlí. Dále byly kladeny otázky na jejich pohlaví, věk a vzdělání. Po prozkoumání výsledků však bylo zjištěno, že vzdělání nejevilo významnou roli v hodnocení jednotlivých aspektů, a tak mohla být tato otázka v dotazníku vynechána.

Nejvíce významná byla pro obyvatele dostupnost obchodu s potravinami s výslednou známkou 4,31 bodů. Dále také dostupnost zeleně (4,28) a zdravotnických zařízení (4,25). Nejméně důležité pro ně jsou restaurační zařízení (3,47) a sociální služby (3,19). Při vyhodnocování důležitosti těchto prvků byly zjištěny zajímavé výsledky. Dostupnost vzdělávacích zařízení považují za důležité zejména ženy, jejichž hlasy výrazně převažovaly u hodnocení čtyřmi a pěti body. Dobrá dostupnost ZŠ je nejdůležitější pro obyvatele ve věku 15-

24 let, jelikož zde studují. Osoby ve věku 25-44 let mají největší zastoupení u pětibodového hodnocení, pravděpodobně z toho důvodu, že mají děti, které ZŠ navštěvují. Dostupnost MŠ je nejdůležitější pro osoby, kterým je 25-34 let, pravděpodobně z toho důvodu, že buď plánují nebo již mají rodiny s malými dětmi, které mateřskou školu navštěvují. MŠ jsou však důležité i pro osoby ve věku 35-54 let, součástí tohoto věkového rozmezí mohou být opět rodiče dětí navštěvujících MŠ, ale také jejich prarodiče. Dostupnost zastávek MHD považují za velmi důležité osoby v nejmladší věkové kategorii, a to zřejmě z toho důvodu, že se jedná o osoby bez řidičského průkazu nebo auta a po městě se tak dopravují prostřednictvím MHD. Pro nejstarší věkovou kategorii je dostupnost zastávek důležitá pravděpodobně z toho důvodu, že se řízení automobilu již nechtějí nebo nemohou věnovat. Nejmladší věková kategorie přisuzuje velký význam dostupnosti středních škol, lze se domnívat, že to je kvůli tomu, že se na nějakou SŠ chystají nebo na ní studují. Zajímavé také je, že restaurace, bary a další podobná zařízení jednoznačně považují za nejdůležitější lidé ve věku od 15 do 24 let. Je to také jediný faktor, kde se vyměnilo zastoupení mužů a žen, tedy že ženy měly větší podíl vůči mužům na hodnocení jedním a dvěma body a mužů bylo naopak u čtyř a pěti bodů a je to pro ně důležitější faktor. Sociální služby jsou důležité hlavně pro osoby ve věku 35-54 let, může to být tím, že tyto osoby využívají tento typ zařízení pro péči o své rodiče či prarodiče.

Z hlediska kvality života se na nejvyšším místě umístilo Střední Předměstí (11,0). Tato místní část je situována ve středu města, všechny vybrané faktory jsou zde dobře dostupné a hojně zastoupené a dá se odtud všude pohodlně dostat. Další pořadí částí dle kvality života bylo následující: Kryblice (10,7), Vnitřní Město (10,7), Dolní Předměstí (10,5), Horní Předměstí (10,4), Horní Staré Město (10,1) Dolní Staré Město (9,4). Nejhorší kvalita života z hlediska dostupnosti je v Poříčí, jedná se o odlehlou část, která zároveň nepatří mezi oblasti s výrazně vysokým počtem obyvatel a některé atributy zde tím pádem nejsou tak dobře zastoupeny.

Hodnota kvality života v Trutnově je 10,3 a můžeme ji porovnat s hodnotou ideální kvality života v Trutnově (12,9), která by nastala v případě, že by respondenti zaznamenali 5 bodů u všech otázek na spokojenost s atributy. Rozdíl mezi hodnotami je znatelný a ve městě je tedy třeba zlepšit dostupnost některých zařízení, zejména sociálních služeb, zdravotnických zařízení, středních škol a kulturních a sportovních zařízení. Naopak obchodů s potravinami a základních škol je dostatek. Respondenti často vyjadřovali nespokojenost s dostupností zdravotnických zařízení. Domnívám se, že problémem nebude pro občany dostupnost těchto zařízení, ale spíše kapacity lékařů, zejména stomatologů, kteří mají plně obsazeno a nemohou přijímat nové pacienty.

Porovnání s obdobnými studii je možné pouze v rámci spokojenosti, jelikož se nepodařilo dohledat práci, která by hodnotila kvalitu života pomocí metody vážení, stejně jako tato studie. V této práci nekleslo žádné hodnocení pod hodnotu 3,0, což je neutrální hodnocení mezi body 5 (velmi spokojen/a) a 1 (nespokojen/a). Můžeme tedy říci, že jsou lidé s kvalitou života v Trutnově spokojeni nebo k ní mají neutrální postoj, podobně jako v jiných studiích, např. v diplomové práci Horáčkové (2013), kde více jak polovina obyvatel města Hranice považuje kvalitu života za velmi dobrou či dobrou a zhruba třetina za průměrnou. V práci Zajíčkové (2018) se dozvídáme, že nadpoloviční většina obyvatel je s kvalitou života ve Znojmě spokojena a zhruba třetina má neutrální postoj. S touto prací má také společné to, že obyvatelé jsou ve městě nejvíce spokojeni s dostupností obchodů. I v dalších obdobných pracích jsou obyvatelé s kvalitou života ve svém městě bydliště většinou spokojeni nebo mají neutrální postoj.

Tato práce je limitována nedostatkem respondentů z jiných částí města Trutnova než těch vybraných. To práci ovlivňuje a není tak zjištěna kvalita života na celém území města Trutnova. Obyvatelé nezařazených částí by mohli ovlivnit výsledky celkové kvality života ve městě i pořadí jednotlivých městských částí. Pro hodnocení QOL je také ideální vybrat více různorodých faktorů a také nechat respondentům větší prostor pro vyjádření svých subjektivních názorů, to však není v kapacitách rozsahu této bakalářské práce a bylo by vhodné se v budoucnu hodnocení kvality života v Trutnově věnovat i v rozsáhlejší měřítku.

8. SUMMARY

The main goal of this work was to evaluate the quality of life in the city of Trutnov. There live only few people in some of local areas and I wouldn't be able to get enough responders, therefore only some of local parts were chosen for this evaluation. Also in parts excluded from my work, the aspects researched in my work are not present.

The area of interest for my work was the city of Trutnov, which is separated into 21 local parts. These were chosen for my evaluation: Dolní Předměstí, Dolní Staré Město, Horní Předměstí, Horní Staré Město, Krybllice, Poříčí, Střední Předměstí a Vnitřní Město. Horní Staré Město is part of the city with the highest population. The largest housing estate, Zelená Louka, is situated here. Currently the city, as the whole country, faces population aging problem, which causes decreasing of population. Negative value of the total growth also affects this decrease.

For evaluation of the quality of life, these aspects were chosen for the rating of availability: education, healthcare, cultural and sports facilities, social services, greenery, city center (administrative facilities), grocery store, nearest public transport stops, railway station and long-distance train and bus stations and restaurants and similar businesses. All of these are all over Trutnov and there is a abundant number of them in the city.

There were 169 respondents in my survey, all of them were in their productive age and were from all of the chosen areas. They subjectively evaluated, how they perceive the importance of availability of individual factors and they expressed their satisfaction with these indicators in the area they live in. All of them also answered their gender, age and educational attainment. After the examination of results, I found out, that education did not play a significant role in evaluation of individual aspects, thus the question could have been left out of the survey.

Availability of the grocery store was the most significant aspect for the citizens, with the result of 4,31 points, followed by greenery (4,28) and healthcare (4,25). The least important were restaurants (3,47) and social services (3,19). While evaluating these results, I came to interesting conclusions. Availability of education was mostly important for women, who rated mostly by 4 or 5 points. Availability of primary schools was most important for inhabitants in between 15 and 24 years, who attend them. Availability of nursery school was most important for people between 25 and 34 years who place their children here. It is interesting that restaurants, bars and other similar places are most important for people from 15 to 24 years.

This is also the only category which is more important for men than for women. There were more women who rated this factor by 1 or 2 points and more men who rated this by 4 or 5 points.

In terms of quality of life, Střední Předměstí with 11,0 points was at the top of the rankings. This local area is situated in the center of the city and all of the factors are available and abundantly represented. You can also easily get everywhere from here. The evaluation of the city parts is as follows: Kryblice (10,7), Vnitřní Město (10,7), Dolní Předměstí (10,5), Horní Předměstí (10,4), Horní Staré Město (10,1) Dolní Staré Město (9,4). The worst quality of life is in Poříčí, which is remote area of the town. There doesn't live as many people as in other parts of the city and some of measured attributes are not so well represented.

Total value for quality of life in Trutnov is 10,3 points and we can compare it with the value for ideal result (12,9), which would occur if everyone rated every aspect by 5 points. The difference between these values is noticeable and the quality of life in city of Trutnov should be improved. Most important aspects for improvement are social services, healthcare, high schools and cultural and sport facilities. There is enough grocery stores and primary schools though.

Comparison with similar studies is only possible within the framework of satisfaction. In this work none of the evaluation was below 3 point, which is neutral value between 5 (very satisfied) and 1 (unsatisfied). We can tell, that people are satisfied with the quality of life in Trutnov or they have neutral attitude similar to people in other studies. For example in thesis of Horáčková (2013), there is more than a half of the population of the city of Hranice satisfied with the quality life in the city and roughly a third thinks its average. We learn from work of Zajíčková (2018) that the majority of the population is satisfied with the quality of life in Znojmo and a third has a neutral attitude. There is also a similarity in this study and my work. Measured aspect the most people are satisfied with are grocery stores. Even in more similar works, the residents are satisfied with the quality of life in their hometown or they have neutral attitude about it.

9. POUŽITÉ ZDROJE

Andráško, I. (2016): Kvalita života v městách: východiská, přístupy, poznatky. MU Brno.

Corine Land Cover (CLC) 2018. CLC 2018 - Copernicus Land Monitoring Service [online]. 2019. Dostupné z: <https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover/clc2018?tab=mapview>

Český statistický úřad: Veřejná databáze [online]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/>

Data ArcČR © ČÚZK, ČSÚ, ARCDATA PRAHA 2022.

Demek, J. a P. Mackovčín, ed. Zeměpisný lexikon ČR. Vyd. 2. Brno: AOPK ČR, 2006. ISBN 80-86064-99-9.

Geovědní mapy 1:50 000. Česká geologická služba [online]. 2012. Dostupné z: <https://mapy.geology.cz/geocr50/>

Historie města: Seznámení s historií Trutnova jako věnného města českých královen. Město Trutnov [online]. 2000. Dostupné z: <https://www.trutnov.cz/cs/zivot-v-trutnove/historie-mesta/>

Horáčková, M. Hodnocení kvality života ve městě Hranice. Olomouc, 2013. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci

Chytrý, M. Katalog biotopů České republiky: Habitat catalogue of the Czech Republic. 2. vyd. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2010. ISBN 978-80-87457-03-0

Ira V. [ed.] (2008): Ľudia, geografické prostredie a kvalita života. Geographica Slovaca, 25, SAV Bratislava, 97-121.

Ira V., Andráško I. (2007): Kvalita života z pohľadu humánnej geografie. Geografický časopis, 59, 159-179.

Kladivo P., Halás M. (2012): Quality of life in an urban environment: A typology of urban units of Olomouc. Quaestiones Geographicae, 31 (2), 49-60.

Kolejka, J., P. Mackovčín a P. Pálenský, ed. Přírodní krajina. In: Atlas krajiny České republiky: Landscape atlas of the Czech Republic. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky, 2009, s. 97-155. ISBN 978-80-85116-59-5.

- Národní registr poskytovatelů zdravotních služeb [online]. Dostupné z: <https://nrpzs.uzis.cz/>
- ©OpenStreetMap přispěvatelé [online]. Dostupné z: https://wiki.openstreetmap.org/wiki/Main_Page
- Pacione M. (1982) The use of objective and subjective measures of quality of life in human geography. *Progress in Human Geography*, 6, 495-514.
- Pacione, M. (2003). Urban environmental quality and human well-being – a social geographical perspective. *Landscape and Urban Planning*, 65, 19-30.
- Půdní mapa 1:50 000. Česká geologická služba [online]. 2012. Dostupné z: <https://mapy.geology.cz/pudy/>
- Quitt, E. 1971. Klimatické oblasti Československa. [Praha]: Academia. *Studia geographica*, 16.
- Sociální služby na území města Trutnova. Město Trutnov [online]. 2022. Dostupné z: <https://www.trutnov.cz/cs/obcan/socialni-oblast-a-zdravnictvi/socialni-sluzby/socialni-sluzby-na-uzemi-mesta/socialni-sluzby-na-uzemi-mesta-trutnova.html>
- Školy a školská zařízení na území města. Město Trutnov [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.trutnov.cz/cs/obcan/vzdelavani-a-skolstvi/prehled-skol-a-skolskych-zarizeni/skoly-a-skolska-zarizeni-na-uzemi-mesta/>
- Trutnov ve staletích – střípky z historie. Trutnov – Turistické informační centrum [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.ictrutnov.cz/trutnov-ve-staletich-stripky-z-historie>
- Vaňurová, H. a P. Mühlpachr. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3754-7.
- van Kamp I., Leidelmeijer K., Marsman G. & De Hollander A. (2003): Urban environmental quality and human wellbeing: Towards a conceptual framework and demarcation of concepts; a literature study. *Landscape and Urban Planning*, 65, 5–18.
- Zajíčková, J. *Hodnocení subjektivní kvality života ve městě Znojmě*. Brno, 2018. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.
- Záplavová území. Digitální povodňový plán ČR [online]. 2022. Dostupné z: http://dppcr.cz/html_pub/index.html?d_mapy.htm

10. SEZNAM PŘÍLOH

Volné přílohy:

1. Vzdělávací zařízení v Trutnově v roce 2023
2. Zdravotnická zařízení v Trutnově v roce 2023
3. Sportovní a kulturní zařízení v Trutnově v roce 2023
4. Sociální služby v Trutnově v roce 2023
5. Zeleň v Trutnově v roce 2023
6. Administrativní zařízení v Trutnově v roce 2023
7. Obchody s potravinami v Trutnově v roce 2023
8. Zastávky a nádraží v Trutnově v roce 2023
9. Gastronomická zařízení v Trutnově v roce 2023

Vázané přílohy:

10. Dotazník

Hodnocení kvality života v Trutnově

Dobrý den,
jsem studentkou geografie na Univerzitě Palackého v Olomouci a ráda bych Vás pozvala k účasti v průzkumu týkajícího se kvality života v Trutnově. Tento dotazník je zcela anonymní a poslouží výhradně pro účely mé bakalářské práce. Vyplnění Vám zabere maximálně 5 minut.

Děkuji za Váš čas a ochotu zúčastnit se tohoto průzkumu.
Adéla Rosenbergová

Důležitost jednotlivých kritérií

V první části dotazníku Vás poprosím, abyste zhodnotili, jak důležitá jsou pro Vás jednotlivá kritéria, která mají vliv na kvalitu života ve Vašem okolí. Ohodnoťte prosím každé kritérium na stupnici 1-5 podle toho, jak je pro kvalitu Vašeho života důležité.

1. Dobrá dostupnost mateřských škol

Málo důležité 1 2 3 4 5 Velmi důležité

2. Dobrá dostupnost základních škol

Málo důležité 1 2 3 4 5 Velmi důležité

3. Dobrá dostupnost středních škol

Málo důležité 1 2 3 4 5 Velmi důležité

4. Dobrá dostupnost zdravotnických zařízení

Málo důležité 1 2 3 4 5 Velmi důležité

5. Dobrá dostupnost kulturních a sportovních zařízení (zařízení pro volný čas)

Málo důležité 1 2 3 4 5 Velmi důležité

6. Dobrá dostupnost sociálních služeb (azylový dům, stacionář, domov pro seniory, ...)

Málo důležité 1 2 3 4 5 Velmi důležité

7. Dobrá dostupnost zeleně (park, les, louka, ...)

Málo důležité 1 2 3 4 5 Velmi důležité

8. Dobrá dostupnost centra města (úřady a další administrativní zařízení)

Málo důležité 1 2 3 4 5 Velmi důležité

9. Dobrá dostupnost obchodu s potravinami

Málo důležité 1 2 3 4 5 Velmi důležité

10. Dobrá dostupnost nejbližší zastávky MHD

Málo důležité 1 2 3 4 5 Velmi důležité

11. Dobrá dostupnost zastávek a nádraží dálkových spojů (železniční i autobusová doprava)

Málo důležité 1 2 3 4 5 Velmi důležité

12. Dobrá dostupnost restaurací, barů, pivnic a podobných zařízení

Málo důležité 1 2 3 4 5 Velmi důležité

Spokojenost s jednotlivými kritérii

V druhé části dotazníku Vás poprosím, abyste zhodnotili, jak jste spokojeni s dostupností jednotlivých kritérií, která mají vliv na kvalitu života ve Vašem okolí. Ohodnoťte prosím každé kritérium na stupnici 1-5 podle toho, jak jste spokojeni s jeho dostupností v místní části města, ve které žijete.

13. Dobrá dostupnost mateřských škol

Nespokojen/a 1 2 3 4 5 Velmi spokojen/a

14. Dobrá dostupnost základních škol

Nespokojen/a 1 2 3 4 5 Velmi spokojen/a

15. Dobrá dostupnost středních škol

Nespokojen/a 1 2 3 4 5 Velmi spokojen/a

16. Dobrá dostupnost zdravotnických zařízení

Nespokojen/a 1 2 3 4 5 Velmi spokojen/a

17. Dobrá dostupnost kulturních a sportovních zařízení (zařízení pro volný čas)

Nespokojen/a 1 2 3 4 5 Velmi spokojen/a

18. Dobrá dostupnost sociálních služeb (azylový dům, stacionář, domov pro seniory, ...)

Nespokojen/a 1 2 3 4 5 Velmi spokojen/a

19. Dobrá dostupnost zeleně (park, les, louka, ...)

Nespokojen/a 1 2 3 4 5 Velmi spokojen/a

20. Dobrá dostupnost centra města (úřady a další administrativní zařízení)

Nespokojen/a 1 2 3 4 5 Velmi spokojen/a

21. Dobrá dostupnost obchodu s potravinami

Nespokojen/a 1 2 3 4 5 Velmi spokojen/a

22. Dobrá dostupnost nejbližší zastávky MHD

Nespokojen/a 1 2 3 4 5 Velmi spokojen/a

23. Dobrá dostupnost zastávek a nádraží dálkových spojů (železniční i autobusová doprava)

Nespokojen/a 1 2 3 4 5 Velmi spokojen/a

24. Dobrá dostupnost restaurací, barů, pivnic a podobných zařízení

Nespokojen/a 1 2 3 4 5 Velmi spokojen/a

Osobní údaje

25. Jaké je Vaše pohlaví?

Muž

Žena

26. Kolik Vám je let?

15-24

25-34

35-44

45-54

55-64

65 a více

27. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Základní vzdělání

Středoškolské vzdělání s vyučením

Středoškolské vzdělání s maturitou

Vysokoškolské vzdělání

28. V jaké místní části Trutnova bydlíte?

Adamov Horní Předměstí Oblanov Vnitřní Město

Babí Horní Staré Město Poříčí Volanov

Bohuslavice Kryblice Starý Rokytník Voletiny

Bojiště Lhota Střední Předměstí

Dolní Předměstí Libeč Střítež

Dolní Staré Město Nový Rokytník Studenec